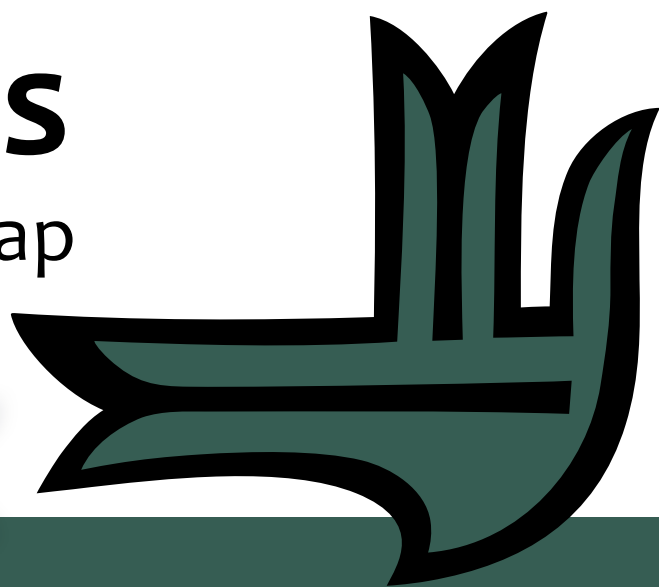

művelődés

közművelődési havilap

melléklet • 2016 • 4

2016 erdélyi díjazottai

művelődés

közművelődési havilap

Szerkesztőségi tanács:

Egyed Ákos
Kása Zoltán
Péter István
Pozsony Ferenc
Széman Péter

A szerkesztőség:

Dáné Tibor Kálmán (főszerkesztő)
Balla Sándor
Benkő Levente
Demeter Zsuzsanna
Péter János

Postacím:

400183 Cluj-Napoca,
str. Gheorghe Lazăr nr. 30.,
Of. op. 1. Cluj, C. P. 123
tel/fax: +40 264 434 110
honlap: www.muvelodes.net
e-mail: muvelodes@yahoo.com
Bankszámlaszám: Redacția Művelődés
RO57TREZ21621G335000XXXX
Adószám: 9549909

ISSN 2457-5305

A Művelődés folyóirat megjelenik a
Kolozs Megyei Tanács támogatásával
Revista „Művelődés” apare sub egida
Consiliului Județean Cluj

A melléklet támogatói:

RMDSZ – Communitas Alapítvány
Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

A Művelődés folyóirat ingyenes melléklete.
Supliment gratuit al revistei culturale
„Művelődés”.

9 772457 530164

Tartalom

Pozsony Ferenc: Kallós Zoltán méltatása	3
Parászka Miklós: Victor Ioan Frunză méltatása	4
Pozsony Ferenc: Miklós Zoltán méltatása	5
Vetési László: B. Nagy Veronika méltatása	6
Dimény H. Árpád: Virág Endre méltatása	8
Matekovits Mihály: Bognár Levente méltatása	9
Keresztes Attila: Galló Ernő méltatása	10
Orth István: Serfőző Levente méltatása	11
Péter Pál: Papp Szentannai György méltatása	13
Róth András Lajos: Dr. Poráczky Rozália méltatása	14
Kállay-Miklós Tünde: Bedő Ágnes méltatása	16
Budaházi Attila: Bartalis Gabriella méltatása	18
Szűcs László: Sarány István méltatása	19
Nagy Miklós Kund: Kákonyi Csilla méltatása	20
Fórika Éva: Bartha Ilona méltatása	22
Angi István: Székely Árpád méltatása	24
Orosz Pál József: Fülöp Judit méltatása	26
Köllő Ferenc: Mayer Róbert méltatása	28
Kovács András: Szakács Zoltán méltatása	29
Fórika Balázs: Gergely Gábor méltatása	30
Gaal György: Asztalos Lajos méltatása	31
Kelemen Hunor: Hegedüs Csilla méltatása	32
Jenei Tamás: Tárkányi István méltatása	34
Vetési László: Máthé István méltatása	35
Szekeres Attila István: Kisgyörgy Zoltán méltatása	36
Dáné Tibor Kálmán: Nagy Béla méltatása	38

A címlapon pillanatkép az EMKE díjátadó ünnepségéről. László Miklós felvétele
A hátsó borító képe a Kallós Zoltán Alapítvány archívumból

Nyomdai előkészítés:

IDEA PLUS – Kolozsvár
Lapterv: Könczey Elemér
Műszaki szerkesztés: Fazakas Botond

Nyomdai munkálatok:

IDEA nyomda – Kolozsvár
Igazgató: Nagy Péter

Médiapartnerek:

www.szabadsag.ro
Szabadság
Erdélyi Magyar Közlöny

paprika rádió
csíjiúk Kolozsvárt

Pozsony Ferenc

Kallós Zoltán méltatása

Kallós Zoltán.
A Kallós Zoltán Alapítvány archívumából

AKrizsa János Néprajzi Társaság életműdíjjal tüntette ki a 90 éves Kallós Zoltánt, az erdélyi és a moldvai magyar népi kultúra gyűjtésében, valamint továbbadásában játszott kivételes szerepéért és tevékenységéért.

Kallós Zoltán a 20. század egyik legeredményesebb magyar folklórgyűjtője, aki szervesen tovább folytatta Bartók és Kodály 20. század eleji munkásságát. Szerencsés kezű kutató volt, aki meg tudta szólaltatni az erdélyi és a moldvai falusi embereket, tudásukat előbb papírra, majd hangszalagra és filmre rögzítette. Az erdélyi Mezőségen, Kalotaszegen, Gyimesben és Moldvában évtizedeken át gyűjtötte a folklór számos műfaját, különösen az énekes és a hangszeres zenét, valamint a népszokásokat és a szokásköltészetet.

Balladák könyve című első kötete 1970-ben jelent meg Szabó T. Attila gondozásában. Nagysikerű kiadványa a moldvai, gyimesi, mezősegi és a kalotaszegi klasszikus ballada és lírai dalkészlet addig ismeretlen rétegeit tárta fel. *Új guzsalyam mellett* című gyűjteménye (1973) a klézsei Miklós Gyurkáné, Szályka Rózsa folklórtudását mutatta be, ugyanakkor tovább gyarapította az egyetemes folklorisztika európai rangú egyéniség-kutató iskolájának eredményeit.

Életét és szemléletét alapvetően meghatározta a Martin Györgyhöz fűződő barátsága. *Tegnap a Gyimesben jártam* című gyimesi lírai dalokat tartalmazó, Budapesten 1989-ben megjelent harmadik kiadványát már közösen gyűjtötték és szerkesztették. Szintén a magyar egyéniségkutató iskolai hagyományait folytatta, amikor a lézpedi Jánó Anna népmeséit összegyűjtötte és kiadta *Világszárnya* címmel 2003-ban Kolozsvárt.

2014-ben jelent meg *Balladás Könyv* című kötete, életművének megkoronázása, a leggazdagabb magyar népballadagyűjtemény, mely egyúttal a magyar nemzeti kultúra jelképes sorsú folklórkiadványa is, jelentős mértékben túlmutat önmagán, egy igazi magyarságszimbólum, mely Európában is ritka teljesítménynek számít.

Folklórgyűjtéseit elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia Népzene-kutató Intézete, valamint a Hagyományok Háza őrzi. Az utóbbi tizenöt évben pedig archív felvételeiből számos lemez és hangkazetta jelent meg.

Kallós Zoltán gyermekkorától kezdve tudatosan gyűjtötte az erdélyi és a moldvai tárgyi kultúra elemeit is. Már akkor elhatározta, hogy választói otthonában néprajzi múzeumot fog berendezni. Az 1989-es romániai rendszerváltozás után visszanyerte szüleinek választói kúriáját, melyben csakhamar elhelyezte Mezőségen, Kalotaszegen, Gyimesben és Moldvában gyűjtött kollekcióit, elsősorban a lakáskultúra, a textilművészet, a viselet, a kerámiaművészet díszített tárgyi elemeit.

Kallós Zoltánnak meghatározó szerepe volt az erdélyi és a magyarországi folklorizmus és táncmozgalom kibontakozásában. Különösen 1968 után, amikor szabad művészi pályára lépett, idejének jelentős részét az erdélyi és a magyarországi táncmozgalom szervezésének szentelte, nemzedékek sorát nevelte a néptánc és a zenekultúra, valamint a magyar díszítőművészet szeretetére.

Művelődési és tudományos munkássága előbb a sztálinista, majd a ceausiszta totalitárius hatalom tudatos és tervszerű asszimilációra törekvő politikájával szemben bontakozott ki. Éppen ezért folyamatos zaklatás, megfélemlítés, házkutatás és börtön közepette kellett helytállnia. Kallós Zoltán 1942-től kezdődően közel hét évtizeden át gyűjtött Moldvában, Mezőségen, Kalotaszegen minden rendszeres, kiszámítható anyagi háttér nélkül. Azonban folyamatosan szakmai, emberi és morális támogatást, biztatást kapott Kodály Zoltántól, Jagamas Jánostól, Andrásfalvy Bertalantól, Martin Györgytől és Hofer Tamástól, számos magyar művésztől és értelmiségitől.

Kedves Kallós Zoltán, 90. születésnapján jó egészséget, hosszú-hosszú életet kívánunk.

(Elhangzott 2016. április 25-én Kolozsváron, a Kolozsvári Állami Magyar Operában szervezett ünnepi gálán)

Parászka Miklós

Victor Ioan Frunză méltatása

Victor Ioan Frunză. László Miklós felvétele

Victor Ioan Frunzáról beszélni öröm, különleges öröm. Amikor róla beszélünk, akkor a színházművészet lényeges dolgairól szólhatunk. Alkotói szemlélete lényegre törő, színházi megnyilatkozásai bevilágítanak az emberi természet titkaiba. Munkái során több lesz a fény, elillannak a hamis ködök: a formalizmus, a belterjesség és a sznobizmus fojtogató párái, melyek gyakran és makacsul elárasztják a színháztermeket, illetve a színházi közbeszédet. Az ő ideálja a közösségi színház. A színház nem szakmai belügy, a színház mindenkié – vallja.

Az igazi szakmai kihívás az, hogy előadásainkat fontossá és élményszerűvé tegyük sokak számára. A Jean Villar, Arianne Mnouchkine vagy Giorgio Strehler által megálmodott népszínház eszményeit tartja vonzónak. A színházi alkotás a közélet része, lényegéhez tartozik a társadalmi beágyazottság. Az a dolga, hogy bontogassa a határokat. Victor Ioan Frunză számára hamis és ellenszenves az elitista góg. Vallja, és előadásaiban bizonyítja, hogy a műfajok közötti határok termékenyen átjárhatóak. Hogy a klasszikus fogantatású látásmód, az avantgárd világa, valamint a populáris kultúra között gazdag kölcsönhatás és energiaáramlás van.

Victor Ioan Frunză militáns alkotó. Előadásaival a humanizmus térnyeréséért küzd. Szókimondó, dühös harcot vív a színházi intézményrendszer megújításáért, új művészgenerációk esélyeiért. Az előítéletek, a közhelyek és a belterjesség következetes ellenfele. Saját fogalmazásmódjának következetes kritikusa. Hirdeti, hogy nem a saját stílus kifejlésére kell törekedni, hanem minden egyes alkotás igazságának és hiteles nyelvezetének a megtalálására.

Victor Ioan Frunză a Románia Csillaga kitüntetés birtokosa, a Máltai lovagrend tagja, mintegy félszáz szakmai elismerés kitüntetettje, egyetemi oktató, elismert mester és mindig új harcokba induló partizán. Rendez Bukarestben és nagyon sok romániai vidéki színházban. Vendége volt magyarországi,

csehországi és németországi színházi műhelyeknek. Fiatalokat nevel, és társulatot szervez. Értékes, állandó alkotótársával, feleségével, Adriana Grand tervezővel együtt pihenést nem ismerve, megszakítás nélkül dolgoznak.

Victor Ioan Frunză pályájának egyik kulcsszava a sokszínűség. Mintegy 200 színpadi alkotás közül számos szuperprodukciónál vagy stúdió- és gyermekszínházi miniatúrról szólhatnánk. Ma azonban az arányaiban is tekintélyes életműből 28 alkotást szeretnék kiemelni. 1991-től negyedszázada Victor Ioan Frunză folyamatosan dolgozik magyar társulatokkal, és programszerűen hoz létre román nyelvű előadásokat magyar drámákból. Keze alatt 25 éven át 28 drámai szöveg kelt életre magyar és a román színpadokon.

Az illékony színház csodát tesz: szavainkból és gesztusainkból maradandó és mindenki által járható hidat épít kultúránk között.

Köszönettel és barátsággal üdvözlöm a Bánffy Miklós-díj 2016-os kitüntetettjét, Victor Ioan Frunzát.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Suba László: Párban (dombormű, alumínium, fa – a Csoma-kiállítás képanyagából)

Pozsony Ferenc

Miklós Zoltán méltatása

Miklós Zoltán. László Miklós felvétele

Az EMKE választmánya 2016-ban dr. Miklós Zoltán muzeológus-néprajzkutatónak ítélte oda a Bányai János-díjat. Egykori tanárként, doktori irányítójaként öröm számomra, hogy a mai napon személyesen méltathatom a kitüntetett szakmai munkásságát és eredményeit.

A díjazott 1980-ban született a Kis-Küküllő völgyében fekvő Dicsőszentmártonban. Küküllődombón járt elemi iskolába, majd Dicsőszentmártonban érettségizett. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárt, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem bölcsészkarán, néprajz–magyar szakon végezte 2004-ben, majd a következő évben ugyanott fejezte be mesteri tanulmányait. Már diákkorában cselekvően bekapcsolódott a moldvai jelenkutatásba, annak keretében elsősorban a csángó magyarok jogszokásaival foglalkozott. Jelentős szerepet vállalt a zabolai Csángó Néprajzi Múzeum megtervezésében és kivitelezésében is.

Az elmúlt évtized alatt rendszeres terepmunkát végzett nemcsak a moldvai csángó falvakban, hanem szülőföldjén, a Kis-Küküllő mentén fekvő magyar közösségekben is, valamint

Udvarhelyszék kevésbé feltárt falvaiban és vidékein. Kihangsúlyozzuk, hogy eredményeiből eddig több mint 30 szaktanulmányt közölt különböző rangos konferenciakötetekben és szakmai periodikákban. Nagy sikerrel mutatta be legújabb eredményeit hazai és nemzetközi tudományos rendezvényeken, illetve konferenciákon.

2005-ben iratkozott be egyetemünk hungarológiai doktori iskolájába, melynek keretében a korondi fazekasokból, földészekből, kereskedőkből álló helyi társadalom és gazdasági élet 20. századi változásait kezdte vizsgálni újszerű, néprajzi és antropológiai módszerek segítségével. *Gazdasági stratégiák és társadalomszerkezet változása Korondon* című doktori disszertációját 2011-ben védte meg kitűnő eredménnyel és minősítéssel.

2004-től néprajzos-muzeológus a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban, majd 2010-től annak igazgatója. Fiatal szakemberként tudatosan vallja és vállalja, hogy a múzeum nem holt tárgyak szentélye, hanem egy olyan különleges és sokoldalú, kulturális, oktatási és tudományos intézmény, amely interaktív módon közvetít információkat elmúlt korokban élt emberekről, közösségekről, és közben megállásra, meditációra, állásfoglalásra készíti a látogatókat.

Az elmúlt évtizedben számos újszerű, interaktív kiállítást kezdeményezett és szervezett munkatársaival együtt. 2005-ben a gyermekvilággal, 2006-ban a hagyományos kézművességgel, 2007-ben a lányok asszonnyá válásával, 2008-ban a székelyföldi reformációval, 2009-ben az Umling festőasztalos dinasztiával, 2010-ben az erdélyi Mária-tisztelettel, 2011-ben a vásárokkal, 2012-ben Leonardo da Vinci műszaki találmányaival, 2015-ben pedig a megesett lányokkal kapcsolatban. Kihangsúlyozom, hogy az utóbbit, mely nagy sikert aratott szakmai körökben, elsősorban fiatal marosvásárhelyi, sepsiszentgyörgyi, csíkszeredai és gyergyószentmiklósi nemzedéktársaival együtt kezdeményezte, szervezte és kivitelezte.

Jelentős szerepe van abban is, hogy a székelyudvarhelyi vár újra szervezsen integrálódott az udvarhelyiek és az odalátogatók életébe, az omladozó falak között rendszeres régészeti feltárásokra, valamint nagyon fontos állagmegőrző munkálatokra került sor.

Kihangsúlyozzuk, hogy dr. Miklós Zoltán személyében a székelyudvarhelyi múzeumnak fiatal, tehetséges, jól képzett, jó szervező, csapatmunkában tevékenykedő néprajzos igazgatója van.

Napjainkban, amikor muzeológiánkban sajátos helyet és szerepet játszanak az intézményeiket költöztető igazgatók, Miklós Zoltánnak sincs könnyű dolga, mivel intézményének csakhamar el kell hagynia azt az ingatlant, ahol a mezőváros jól ismert központjában, főutcájában a székely anyaváros egyik legjelentősebb közgyűjteménye hosszú évtizedeken át működött. Reméljük, hogy az intézmény a számára ideiglenesen átadott polgári villából mielőbb, véglegesen a Székelytámadt várba költözhessen át.

Reméljük azt is, hogy a mai napon átvett rangos kitüntetés nemcsak szakmai megbecsülést, presztízst, hanem komoly támogatókat is fog eredményezni szakmai munkájához, intézményes terveihez.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Simó Enikő: Ikarusz (textília, haute-lisse – a Csoma-kiállítás képanyagából)

Vetési László

B. Nagy Veronika méltatása

B. Nagy Veronika. László Miklós felvétele

Boros Zoltáné Nagy Veronika több mint 20 éve munkatársa a Román Televízió bukaresti magyar adásának, kezdetben riporter, szerkesztő, majd műsorvezetői minőségben. Egy bemutató így vall a kitüntetett eddigi filmes sokoldalúságáról:

„Boros Veronika, akit a médiában B. Nagy Veronikának ismernek, azzal tette ismertté a nevét a hazai közszolgálati televíziózásban, hogy egy-egy téma megfogalmazása után kitartóan ragaszkodott annak a minél szélesebb körű, minél alaposabb körülményéhez.

A kilencvenes évek elején – tévés pályája indulásának idején – olyan erdélyi helyszíneken forgatott riportot, ahol egy-egy településről kiderült, hogy már szinte csak a templom és a temető emlékeztet arra, hogy valamikor a lakosság többsége magyar volt. Kollégájával és tanácsadójával, Vetési Lászlóval, valamint Kötő Zsolt, Sánta Ádám, Xantus Gábor, Mráz Ferenc operatőrökkel együtt járták 1993 és 2003 között a romániai magyar szórványvidékeket, ahol a természetes beolvadás és a román többségbe való beilleszkedés már-már az anyanyelv teljes elvesztéséhez vezetett. A *Juhaimnak maradékát összegyűjtöm* című közös televíziós dokumentumriport sorozatuk nyomán nőtt meg az érdeklődés a nyelvterület szélén leszakadófélben levő kisközösségek iránt, és indult be gyakorlatilag az a szórványgondozási tevékenység, amelynek ma már örvendetes eredményeit ismerhetjük. A sorozat több díjat, elismerést kapott.”

1992-ben a magyar adásban tehát az ő kezdeményezésére indult el és az ő szerkesztésében készült a *Juhainak maradékát összegyűjtöm* című szórvány- dokumentumriport sorozat. Ez elsőként adott megrázó képi keresztmetszetet egy addig majdnem teljesen ismeretlen erdélyi problematikáról, a magyar szórvány létezéséről, helyzetéről. A maga idejében ez a sorozat idehaza – de részben a teljes magyar médiakínálatban is – elsőként jelenítette meg rendszeres tényfeltáró formában

a szórványkérdést, és hívta fel a közvélemény figyelmét a nyelvi közösségeink peremvidékére, az asszimilációra, a cselekvés lehetőségeire, a kiemelkedő „cselekvőkre” és a szórványkérdés teljes problematikájára.

A sorozat keretében közel 30 dokumentum-riportfilm és az ezekhez szorosan kapcsolódó esszéfilmekkel, etűdökkel, beszámolókkal, kisebb riportokkal, interjúkkal együtt közel 60 kisfilm készült. A témakezelést tematikus és regionális átgondoltság, sokarcúság jellemezte, és ennek alapján a sorozat tudatosan járta be a Mezőség, Dél-Erdély, Máramaros és Bánság kiemelten veszélyes nyelvi helyzetben élő magyar közösségeit. Gondosan ügyelt az arányokra: arra, hogy a régiók, a szórványtípusok, a problematikaváltozatok, az arcok, a mélyszórványok és magyar szigetek kiegyensúlyozottan szerepeljenek benne, és kiemelt hangsúlyt kapjanak a szórványok helyi közösségeiben cselekvő nagy személyiségek. A filmsorozat fő érdeme az értékmentő, rögzítő dokumentaritás, a magas szakmai igényesség, a sokoldalú tényfeltárás. Tárgyszerűen bemutató szemléletével tudatosan kerülte a szórványirodalom gyermekbetegségeit: a nemzetszertulósiratkozásokat, a közhegyek elnagyolásait, és olcsó szórványsztereotípiák nélkül, igényes filmzéssel, szerkesztéssel és rendezéssel maradandó emléket állított egy olyan világnak és nagyjainak, mely lassan eltűnőben, utolsó tanúi is elvonulóban vannak.

De B. Nagy Veronika nem engedte bezárni magát egy szűk tematikus skatulyába. Sokoldalú filmes személyiség, többször is új műfajt vált és teremt. A *Harmadik part*, a *Nyílt tér*, *Verzió*, *Itthon* címeket viselő rovatai mindennapi életünk, egészségünk, körülményeink egy-egy fontos, több irányból megközelíthető problémáját tárgyalták szakemberek közreműködésével. *Szemből halál* címmel dokumentumfilmet készített Szilágyi Domokos „kettős életéről” – dokumentumok és kortársak megszólaltatásával. Az *Attila szekere a Szajna partján* című alkotás

középpontjában pedig Román Viktor erdélyi származású szobrász áll, aki Párizsban lett elismert képzőművész, míg idehaza eddig csak kevesen ismerték a nevét. Mindkét filmet Sánta Ádám rendező-operatőr kollégájával együtt készítette.

B. Nagy Veronika 2002-től, havonta ötven percben, szemléletújító erővel jelentkezett egy új területen, és már századik adásán is jócskán túl van a *Képzelt Kávéház* közéleti fórum, mely az előző szórványtémákhoz hasonlóan szintén előzmény nélküli a hazai magyar média közéletben. Ez a műfaj „mindennapibb”, életközeli tematikával – bővebb, gazdagabb térben, az új helyzetek által nyújtott kibontakozási lehetőségekkel, de közvetlen módon sosem politizálva – szorosan és sikeresen kapcsolódik az erdélyi tényfeltáró, jegyzetírási és -mondási publicisztikai hagyományokhoz is. A sorozat egyik hitvallása: „A Képzelt Kávéházba betérő valós és virtuális vendégeinknek szabad szellemi teret kínálunk. Arra vagyunk kíváncsiak, hogy korunk égető, vagy létünk örök kérdéseiről hogyan vélekednek a romániai magyar értelmiségiek.”

E műsorok keretében a sorozat munkatársakkal és kiváló szakemberekkel (filozófusokkal, pszichológusokkal, írókkal, szociológusokkal, a műszaki tudományok nagyjaival, teológusokkal, színészekkel) járja körül havi rendszerességgel az erdélyi magyarság, a személyes és közösségi lét, a közegészség – a mindennapi életben és közbeszédben folyamatosan tematizálódó, de kellően sehol ki nem beszélt – kérdéseit. Neves – gyakran eltérő nézetű – értelmiségiek elmélkednek, és ütköztetik véleményüket sorskérdéseinkről: a filozófus, a történész a pénzről, a teológus vagy a szociológus a függetlenségről, a közgazdász, a pszichológus az idősek helyzetéről, a családi szerepek változásáról, a zeneszerző, az orvos vagy a költő a függőségekről. Megszólalnak érintettek olyan kényes témákról, mint amilyen a drogfogyasztás, alkoholizmus, lombikbébi-vállalás, az örökbefogadás örömei és buktatói, a halálos betegségek diagnózisközlése, a családi szerepek megváltozása, nemzeti ünnep és egyebek. A napi valóság kényes kérdései is megjelennek, rendszerint két homlokegyenest ellenkező megvilágításban.

Megközelítései újszerűek, problémafelvetései konfrontatívak, kérdéseket alaposan körüljárók, de a vélemények ütköztetésében a nézőre bízva a végső

véleményformálást, és mindig kiutat sugall. Műsora műfajilag már túlnötte a kisebbségi televíziózás tér és idő nyújtotta kereteit, hír- és rövidhír-eszköztárát, és utánközléssel, újrásugárzással már régen be kellett volna épülnie valamelyik magyar közszolgálati televízió műsorszerkezetébe.

Ebben a sorozatban is hűséges főmunkatársa, rendezője és operatőre a régi és kiváló kolléga, Sánta Ádám és mellette Kötő Zsolt. A vitaasztalok résztvevői témákhoz illően bár folyamatosan változnak, gyakran visszatérő szakértői (a teljesség igénye nélkül): Jakabffy Tamás, Egyed Péter, Juhász Tamás, Horváth Levente, Szántai János, Dégi László Csaba, Demény Péter, Bíró József, Jancsó Miklós és még sokan mások.

B. Nagy Veronika – akárcsak a magyar adás szerkesztősége, amelyben dolgozik – a közszolgálati híve, világhálón is elérhető műsorai nem hajhásznak olcsó sikereket, hanem elgondolkodtatnak, és válaszokat, fogódzkodókat keresnek az egyre bonyolultabb mai világban.

„Nehezen befolyásolható ember vagyok – vallja magáról –, szeretek inkább másokat gondolkodásra készíteni. Ízlésünk és gondolataink a képernyőn kirakatban vannak, manipulálásmentesen közvéleményre és ízlésre hatni nagy felelősség. Érzem és tudatában vagyok ennek a felelősségnek.”

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Hervai Katalin: Feloldozás Isten irgalma (tusrajz, papír – Csoma-kiállítás)

Dimény H. Árpád

Virág Endre méltatása

Virág Endre. László Miklós felvétele

Engem ért a megtiszteltetés, hogy Virág Endrét, a Háromszék táncegyüttes egykori meghatározó táncosát, több gyerekegyüttes vezetőjét, szeretett néptáncoktatóját bemutassam és méltassam.

Minden bizonnyal azért esett éppen rám a választás, mert tizennégy éve dolgozom újságíróként, majd szerkesztőként a *Székely Hírmondó* napilapnál, és munkám révén elég sokféle nézőpontból nyílt rálátásom Virág Endre néptáncos és oktatói tevékenységére. Ráadásul a sors úgy hozta, hogy ez az ismeretség barátsággá erősödött, hiszen együtt végeztük el 2012-ben, már felnőttfejjel a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen a néprajz szakot, ez idő alatt megismerhettem Virág Endrét, a tanulni vágyó, szakmájában tovább fejlődni akaró szakoktatót, aki munkahelyi elfoglaltságai mellett tanít, gyermekekkel, ifjakkal foglalkozik, de ez idő alatt ismertem meg a családjáról gondoskodó férjet és apát is.

Abban biztos vagyok, hogyha erre a díjátadóra szűkebb pátriámban, Kovászna megyében került volna sor, akkor szinte semmit sem kellene elmondanom a kitüntetett munkásságáról, a néptáncos és a néptáncoktatáshoz való

viszonyáról, hiszen Virág Endre neve egyet jelent a Százlábú mozgalommal, de egyet jelent a Szakajtó és a Harmatfű gyerekegyüttesekkel, a Laboda felnőtt-csoporttal, a perkői néptáncalálkozóval és a borospataki gyereknéptánc-táborral.

Virág Endre 1967-ben született Szászrégenben. Idén november 3-án tölti 49. életévét, ebből viszont több mint harmincat a táncra fordított. 1985-ben került kapcsolatba a néptáncal. A fiatalokra jellemző lázadás vezette be a néptáncosok közösségébe, az akkor bontakozó „mozgalom” ugyanis rendkívül varázslatos volt, vonzó, hiszen már-már tiltott volt, a rendszer nem nézte jó szemmel. Azóta ez a vonzalom szerelemmé változott, hiszen összekapcsolódott életével, műkedvelőből hivatásos táncos lett.

Virág Endre a Háromszék Táncegyüttes tagja volt 1990-től egészen tavalyig, az együttes által bemutatott előadások mindegyikében szerepelt: ezek száma pedig majdnem eléri az ötvenet.

A kilencvenes évek elején kezdett néptáncot tanítani, elsősorban azért, mert – őt idézem – „azt hittem, meg tudom váltani a világot.” Azóta, bár leszámolt az álmokkal, a lendülete nem hagyott alább, továbbra is kitarap emellett, és munkájával nap mint nap bizonyítja, hogy – és megint idézem – „a néptánc csodákra képes a művelői között, és egy jól sikerült táncos összeállítás a közönséget is el tudja varázsolni. Az utóbbit talán csak egy kis időre, a gyakorlati viszont egy egész életre.”

Sepsiszentgyörgyön 1992 és 2003 között éltette a táncművelést, majd 2003-tól 2008-ig rendszeresen járt Bukarestbe, ott folytatta ezt a munkát a Magyar Kulturális Központban, 2009 és 2011 között pedig a brüsszeli Magyar Kulturális Központban is ráhárult a feladat.

Ő alapította feleségével, Virág Imolával 2006-ban, és vezeti az idén fennállásának 10. évfordulóját ünneplő sepsiszentgyörgyi Százlábú Néptánc Együttest, amely azóta három nemzetekre duzzadt, és több mint 150 aktív tagot számlál. De ugyancsak saját gyermekének tekintheti a csernátói Szakajtó és a kézdívásárhelyi Harmatfű gyerektáncos csoportokat, és sokat

bábáskodott a szentléleki Perkő Néptánc Együttes, valamint a kolozsvári Bogáncs Néptánc Együttes fölött is.

A Kovászna Megyei Művelődési Központ szakelőadójaként néptáncal és néptáncoktatással foglalkozik munkaes szabadidejében egyaránt. Ismerve a hazai oktatási rendszer hiányosságait, a művelődési központ keretében évente szervez táborokat pedagógusoknak meghívott oktatókkal, ahol a táncoktatási módszerek elsajátításán van a hangsúly.

Virág Endre több vele készített interjúban is hangsúlyozta, küldetésének tartja, hogy a magyar néptánc és népi kultúra iránti érdeklődést elmélyítse a gyerekekben, fiatalokban, hogy a táncokon keresztül ismerjék meg hagyományainkat. De minden adandó alkalommal aláhúzza, a néptánc ne azt jelentse a gyerekeknek, hogy koreografált színpadit produkciót tanul. Minden oktatónak, aki ebbe belevág, azon kell fáradoznia, hogy a néptánc a gyerekek életének részévé váljon, ami a mai modern világban nagyon nagy elhivatottságot, odaadást igényel a néptáncoktatók részéről. Virág Endrének a szaktudása mellett ez a másik nagy erénye az elhivatottság. Örvendtem, hogy a város, ahol a legtöbbet tevékenykedik, felfigyelt erre, hiszen 2011-ben néptáncoktatói munkásságát a Közösségi öntudat erősítése terén elért eredményekért díjjal jutalmazta.

Akárcsak a díj névadója, Kacsó András, Virág Endre is munkássága legnagyobb részét mint táncoktató, művészeti szakirányító, a megyei művelődési központ alkalmazottjaként pedig mint folklorgyűjtő folytatja. Több évtizedes munkássága alatt fiatalok százaiba oltotta be a néptánc, népi értékek iránti szeretetet, és nem kizárt, hogy tanítványai lesznek a Háromszék Táncegyüttes utánpótlásai, illetve a Háromszék-szerte megalakult táncosoktatók szakirányítói, táncosai.

Virág Endrének, a kiváló táncosnak, oktatónak és szervezőnek, barátomnak szívből jövő örömmel gratulálok eddigi eredményeihez, és jó egészséget, hosszú életet, és további szakmai sikereket kívánok!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Matekovits Mihály

Bognár Levente méltatása

Bognár Levente. László Miklós felvétele

Röviden: Arad alpolgármestere. Tömören: az aradiak alpolgármestere. Maros-parti városunkban immár a szó szoros értelmében szórványba kerültünk, hiszen a megszüpített statisztikák szerint is a magyarok arányszáma 10 százalék körül van, valójában ennél valamivel kevesebb. S hogy a 21 tagú városi tanácsban a két magyar közül az egyik – negyedik mandátumát viselő – alpolgármester, a kívülállónak érdekesség, a város magyar, de sok román polgárának viszont természetes. Mert ez kapcsolódik a nevezett személyhez, annak tetteihez és életéhez, kapcsolódik az aradiak mindennapjaihoz.

Bognár Levente aradi születésű, szülei köztisztviselőként álló magyar tanítók voltak. Abban az iskolában érettségizett, amely akkor kétnyelvű volt, nem is sejtve, hogy majd oroszlanrésze lesz az egykori Katolikus Főgimnázium, a Magyar Vegyes Líceum vagy 3-as Középiskola önálló magyar intézménnyé való visszaállításában, a mai Csiky Gergely Főgimnázium felvirágoztatásában, működtetésében.

Amikor a távolabbiak Aradról hallanak, azonnal a 13 hős tábornok, október 6. vagy a Szabadság-izobor jut eszükbe. Esetleg az is, hogy itt született Tóth Árpád, Kuncz Aladár vagy Szentimrei Jenő – mi, EMKE-ek tudjuk, hogy itt diákoskodott a néhai Guttman Mihály karnagy-tanár is. De az emlékek elporladnak, ha nem tartjuk őket életben, a magyarság, de főleg a diákság tudatában. Erre hivatottak a civil szervezetek, az Aradi Magyar Kamaraszínház, az Alma Mater Iskola Alapítvány, magyar lelki gondozást végző egyházaink vagy a vendéglőadókat fogadó egyesületek. A most odaítélt díj névadója, Kötő József ismert mondása, hogy a helyi művelődési élet fenntartásához három alaptényező szükséges: egy lelkes szakember, állandó terem és rendszeres anyagi támogatás. Bognár Levente

Aradon legtöbbször ez utóbbit biztosítja, mondása szerint az adófizetők pénzéből arányosan, de az első két tényezőt is meghatározza – csapatmunkával. Ez az erőssége és ez a biztonsági tényezője, tényezőnk.

Nem tudta volna egyedül a Szabadság-szobor felállítását, fenntartását, tiszteletének biztosítását kivitelezni, a megye egyetlen magyar középiskoláját önállóvá tenni és fenntartani, a Kamara Színházat rendszeres évaddal működtetni, de sorolhatnám Salacz Gyula egykori polgármester mellszobrát, Liszt Ferenc, Tóth Árpád vagy a Kultúrpalota emléktábláját – ez mind csapatmunka eredménye, de a legközbösebbek is tudják, hogy a támogató, a kivitelező és a fenntartó csapatkapitány maga az alpolgármester. Évekig megyei RMDSZ-elnök, templomaink, imaházaink fenntartásáért kilobbizza az arányos részt, de ha valahol hirtelen baj támad, lelkészeink tárcsáznak: szólunk Leventének, segítsen.

A megyei EMKE égisze alatt farsangi vagy Erzsébet-bál, meghívott előadókkal, Bognár virágot visz a művésznőknek, együtt mulat a nyolcszáznál több aradival, mindenkivel szót vált.

Ismét néhai Kötő Józsefet idézem: „A civil társadalom megléte Erdélyben sajátos körülmények között megy végbe. Egyszerre kell közösségi önvédelmi és civil önépítő szerepet vállalnia társadalmunknak. A szakirodalomban meg is született a jelenség terminológiája: etno-civil társadalom.” Kérdezhetnénk a fentiek alapján, hogy Bognár Levente valami különlegesség? Bizony nem! Teszi a dolgát ebben az etno-civil társadalomban, közösségünk önvédelmére és önépítésére, munkája hozadéka mindennapos, de egész biztosan jövőbemutató.

Ehhez kívánunk neki egészséget, kitartást, hétköznapi vívódásait látva sok türelmet!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Keresztes Attila

Galló Ernő méltatása

Galló Ernő. László Miklós felvétele

Vannak emberek, akik egyszerűen színpadra születnek. A sors akarja így, fittyet hányva minden másra. Akkor is színpadra teremti őket, ha alacsonyok és szemüvegesek. Galló Ernő első színművészetis próbálkozásán is előkerült a testi determináltság problémája, amikor a vizsgáztatók az alkatát kérték rajta számon. Akkor nem vették fel. Akkor nem az Ernő szemüvegével volt a baj. Talán ezt is a sors akarta – ki tudja, hol lenne ma, ha az a felvételije sikerül.

Másodszorra több szerencséje volt a szemüvegekkel – és egyben nekem is, hiszen tanára lehettem. Azon a felvételin még egyikünk se tudta, hogy sorsunk egybeforr. Bárhová szerződött, előtte jártam – unhatja is már. Ezidáig 26 előadásomban játszott, s ez a szám már 12 éves pályája összes szerepének is elégséges lenne.

Közös utunkon voltak buktatók is, amikor a kollégái az egyetemen egy előadást állítottak meg amiatt, hogy Ernő kivételezett helyzetben van. Ő nem kivételezett helyzetben volt, hanem kiválasztott. Keveseknek adatik ez meg, és sokakat zavar.

Az egyetem óta eltelt 12 év. Galló Ernő számára ez 88 különböző előadásban eljátszott szerepet vagy épp szerepeket jelent. A szám alapján most akár életműdíjat is kaphatna. Holnap akár nyugdíjba is vonulhatna emelt fővel, teljes pályát tudva maga mögött. Vonulhatna, ha lenne kivel pótolni. De a nyugdíj helyett már a díjkiosztó után motorra ül, és siet vissza Vásárhelyre, mert este 7-től már előadást játszik. Nem épp nyugdíjas attitűd és tevékenység...

A bohócok manapság nem szoktak díjat kapni. Még ha közel száz szereppel a hátuk mögött motoron rohannak este játszani, akkor sem. Valahogy nem tűnnek elég komolynak egy díjhoz. Még akkor sem, ha lényükben – mint Ernő – Buster Keaton vagy Chaplin közvetlen leszármazottjainak, titkaik és titokzatosságuk, esendőségük és metafizikájuk továbbvivőinek bizonyulnak. Mint-ha a tehetséget és játékindigenciát

kétféleképp mérnénk, még akkor is, ha egy bohócnak – mint esetünkben – ezekből mérhetetlenül sok adatott. Galló Ernő – és ha eddig nem tudta, keserű lesz számára ez a pillanat – soha nem lesz hősszerű vagy bonviván, nem játssza el Romeót, Lysandert vagy Edwint. Ő a szó legnemesebb értelmében vett bohócnak született – olyan, ami nagyon keveseknek adatik meg.

Az EMKE Kovács György-díja idén kicsit a bohócok megünneplése is.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Szpisják Pál: Vir domus
(faragott, festett fa - Csoma-kiállítás)

Orth István

Serfőző Levente méltatása

Serfőző Levente. László Miklós felvétele

Magyarságomra mindig büszke voltam – vallotta Serfőző Levente, amikor önmagáról kérdezték. Amikor a nevét leírják, ragaszkodik hozzá, hogy az „ő” hosszú legyen, és ahhoz is, hogy ne Szerfőzőnek olvassák. Mert ha Sz, akkor az Szeben, vagy Szórvány, esetleg *semper*. Mert Szeben szüntelen szórvány.

1224-ben II. Endre királyunk *hospites* rangra emelte a vidéken szétszóródott bevándorlókat. Nagyon tetszetős kifejezés lehetett, mert a későbbiek során, évszázadokon keresztül vendégként kezelték mindenkit, aki a zárt kapukon kopogott. 1541-ben a helyi tanács törvénybe is iktatta, hogy idegen nemzetiségű nem vásárolhat telket vagy házat *intra muros*, majd pár évvel később világosabban fogalmaztak, amikor elrendelték, hogy a céhekbe magyarokat tilos felvenni. Itt szórvány ne legyen! – gondolhatták, mivel nem láthatták előre, hogy eljön az idő, amikor majd több tüntetést is szerveznek az erőszakos románosítás ellen. A magyar kérdés, mint láttuk, eleve „megoldott” volt. A 16. század végén Nagyszebenben az 1300 német és 9 román mellett 5 magyar nevű családot tartottak nyilván. Később, miután Erdély fővárosa lett, Szebenbe magasrangú tisztségviselők költöztek, akik iskolákat szerveztek, és 1786-ban templomot is építettek a magyaroknak. A kétfejű sas árnyékában is aránylag normális volt a szórványélet, noha a magyarok száma nem haladta meg a 10 000-et. 1921-ben már csak 4300-an voltak a 8500 román és a 18 300 német mellett.

Jelenleg a 140 000 lakosból kb. 2500 vallja magát magyarnak. Egyházi nyilvántartásaink szerint évente (folyamatosan) 20–25 a temetések száma, a kereszteléseké 1–2 – vagy olykor semmi. Néha évek telnek esküvő vagy konfirmáció nélkül, mikor van, az is inkább vegyes. Az ötvenes években 20 tanuló volt az általános létszám egy osztályban, most négy összevontban alig lézengenek néhányan. A világ rossz irányba halad, az értékek összezavarodtak, nagy erőfeszítésekre

van szükség a helyben tartásukra. Katonákra, költőibb kifejezéssel levontékra van szükség, akik makacs küzdelmet folytatnak a közösség megmentéséért. Ilyen levante Serfőző Szebenből. Azért, „hogy gyermekeink magyar nyelven gondolkodjanak – idézem Leventét –, hogy magyar családokat alapítsanak, hogy tudjanak csárdást járni és gulyást főzni, és tudják a magyar himnuszot énekelni.” És ez nem csak szóbeszéd: amikor családapa lett, mindjárt fejest ugrott a vízbe – mondanám, de a vizet vastag jég borította, sokszor a saját közösségünk képviselőjeként. De Leventék makacsul hozzálátott. Felismerte, hogy az egészet az óvodánál kell kezdeni, és a szülőknél. Idézem: „Az óvodás korban tanulunk meg közösségben viselkedni és gondolkodni, társainkkal együtt létezni, a játékokat megosztani, szenvedni, tanulni és örülni. Meggyőződésem, hogy a magyar nyelv tökéletes elsajátítását kisgyermekkorban kell elkezdni”. Neki is látott, és megszervezte a magyar óvodát. 2002-ben 9 gyermeket számlált a német–magyar tagozat, 2012-ben csak a külön magyar tagozatra 29-en jártak. Az iskola kérdése már sokkal keményebb dió, azaz jég. „Merjünk határozott lépéseket tenni a szebeni magyar oktatás érdekében, és megoldásokat keresni a hibás elgondolásokkal szemben – mivel kevés a levante vagy egyáltalán nincs harcostárs, még hozzászól is – ha csak egyetlen jele is mutatkozna annak, hogy nem vagyok egyedül, vállalnám a harag és nézeteltérések kockázatát, és tennék az oktatás érdekében is, ahogy azt az óvoda esetében tettem”.

Tudvalevő, hogy a jövőnek három biztosítéka, tartópillére van: ez az egészségügy, a nevelés és a művelődés. Talán az utóbbi kettő valahol össze is vonható. Az egyetemes kultúra legfontosabb része számunkra a saját kultúránk, amibe beleszülettünk. Ez határozza meg helyünket a világban és szűkebb társadalmunkban, és nem mindegy, hogy az milyen. „Már 1990 januárjában bekapcsolódtam a magyar ifjúsági szervezet munkájába” – emlékezik Levente. Kezdetben táncolt is, de

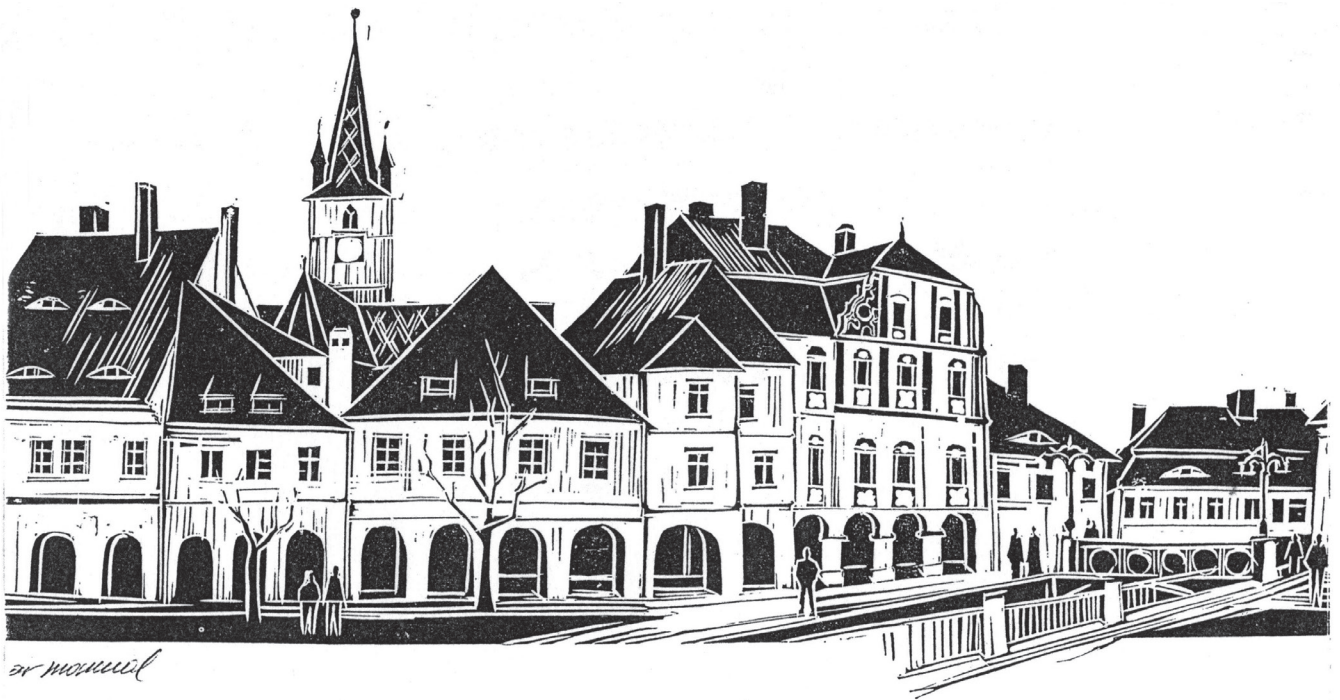
később inkább táncoltatott, azaz szervezett. Ugyanis Levente vérbeli és tehetséges szervező. 2002-től *Szebenben magyarul* címmel kerekasztal-beszélgetéseket szervez, ugyanez évben létrehozza és szerkeszti a *Szebeni Újságot*, amely hézagokkal ugyan, de 2008-ig havonta kiadásra került. 2005-ben létrejött a HÍD – Szebeni Magyarok Egyesülete, és ezen belül a Szebeni Magyar Kulturális Iroda, melyek hivatalos és korlátlan keret, valamint lehetőségeket biztosít Serfőző Levente szervezői tevékenységének. Első nekifutásból megszervezte az Ars Hungarica fesztivált, amely ma már nemzetközi minősítésnek örvend, és amely a város hivatalosan bejegyzett és támogatott kulturális eseménye – 10 év alatt számos kiváló magyar kulturális értéket mutattak be. Szebenbe jött és fellépett *István, a király*, Bács Ferenc, Sebestyén Márta, a Győri Balett, a Pécsi Színház, a Magyar Állami Népi Együttes, Andre Kertész és

Capa, valamint V. Vasarely kiállításai. Egyre népszerűbb és sikerebb a Hungarikum Napok fesztivál, amelynek a csúcspontja a falumúzeumban megrendezett gulyásfőző verseny. A román és német résztvevők, valamint vendégek szívéhez is a gyomron át vezet az út, így felértékelődnek a bemutatott táncok, szokások, kézműves szokások és kiállítások is – a HÍD célkitűzései között az együttélés fontossága is szerepel. Rendszeres rendezvények még a márciusi Magyar Filmnapok, a Kós Károly-, valamint Borsos Miklós-megemlékezések augusztusban, szüreti bálók, kiállítások és egyéb előadások. Serfőző HÍD-ja adta ki Vámszer Géza *Oltszakadát-monográfiáját*, Józsa Benjáminnak *A szebeni magyar közoktatás újkori történetét* című munkáját, Orth István *Retró-metszetek* című albumát, Pító Lajos a *Nagyszebeni református egyház története* című írását. Fontos kihangsúlyozni Serfőző Levente szervezői

tevékenységének egyik lényeges, állandóan jelenlevő részét, bármilyen fesztiválról és rendezvényről legyen is szó, minden esetben kiemelt fontosságot kapnak a gyerekek számára szervezett események, nemcsak a HÍD rendezésében, hanem külső partnerekkel is együttműködve. Így vehettek részt a szebeni gyerekek többek között a Csipero szórvány gyermektalálkozókon, vagy a Borsos Miklós képzőművészeti táborban.

A közösség érdekében kifejtett munkájáért Serfőző Levente elismerő oklevelet kapott az Dr. Aszalós János Emlékalapítványtól és az EMKE területi szervezetétől. A szórványmagarság érdekében tett szolgálataért megkapta a Magyar Köztársaság Érdemrendjének Lovagkeresztjét. A HÍD Egyesület a Magyar Kultúraért című kitüntetés részese.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Orth István: Nagyszeben

Péter Pál

Papp Szentannai György méltatása

Papp Szentannai György. László Miklós felvétele

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Személyes örömet is okoz számomra, hogy az idei díj megítélésére javaslatot tehettem, illetve méltatásomat Önök előtt bemutathatom.

Papp Szentannai György Nagyváradon született 1968. augusztus 13-án. Vállalkozói tevékenységét már a '90-es évek elején elkezdte, 1993-ban megnősült, majd Kolozsvárra költözött. Megalapította a Medline Kft.-t, amelynek ügyvezető tulajdonosa immár 22 éve. 2014 óta az Euréka Klub tagja, jelenleg titkára.

Papp Szentannai György széleskörű társadalmi és szociális tevékenységet fejtett ki. 1989 decemberében részt vett a MIDESZ – Magyar Ifjúsági Demokratikus Szövetség megalapításában, majd annak első ügyvezetője volt. Ugyancsak alapító tagja volt a Nagyváradai Magyar Diákszövetségnek, amelynek az elnöki tisztségét is betöltötte. Kolozsvárra költözése után feleségével, Enikővel megalapították, és hét éven át vezették a Zajongó néptáncgyűttest, amely Magyarlóna, Magyarfenes, Szentlászló gyermekeinek – az akkori hirdetések szerint 1 és 101 közöttiek – teremtett

lehetőséget néptánc tanulásra és hagyományápolásra. Tagja volt a Tarisznyás néptáncgyűttesnek.

Vállalkozóként, cégén keresztül rendszeresen támogatott kulturális tevékenységeket, szervezeteket, amelyek között megemlíthetjük a János Zsigmond Unitárius Kollégiumot, a Báthory Szülői Szövetséget, a Bogáncs – Zurboló néptáncgyűttest, a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítványt, a Romániai Magyar Közgazdász Társaságot, különböző filmfesztiválokat és könyvvásárokat, valamint az Élő Könyvtár programot.

Sikeres szakmai pályafutása mellett mindvégig aktív tagja volt a közösségszervezésnek, és az erdélyi művelődést nemcsak személyes részvételével, de sokrétű anyagi hozzájárulásával is folyamatosan ösztönözte.

Mindezek figyelembe vételével javasoltam Papp Szentannai György személyét a Gróf Mikó Imre-díjra. A díj megítéléséhez gratulálók, további jó munkát, és ezzel párhuzamosan lendületes szervezési, illetve támogatási tevékenységet kívánok!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Papp Szentannai György, Kós Katalin és Széman Péter

Róth András Lajos

Dr. Poráczky Rozália méltatása

Dr. Poráczky Rozália. László Miklós felvétele

Harmadik ízben ér az a megtiszteltetés, hogy e rangos intézmény dísztermében egykori és aktuális nagyszerű kollégáit méltathatom. Bátran elmondhatom, hogy az 1992-től kitüntetett, könyvtáros berkeinkből kikerülő személyek mind a szűkebb szakma, mind az általános erdélyi kultúra és közművelődés oly kiváló személyiségei, akik egy ügynek szentelték, szentelik életüket, valamint egész pályafutásukat a szűkebb vagy tágabb közösségeik szolgálatába állították. Voltak köztük közkönyvtárosok, kutató könyvtárosok, könyvtár- és azt támogató társintézmény-alapítók, könyvtárszervezők, nemzedéknevelők és művelődésszervezők, állománygondozók, állománymentők, megőrzők, állományfeltárók, könyvtáros szakírók, informatikus könyvtárosok, bibliográfusok, és hadd ne folytassam a sort. Hozzátehetem viszont, hogy a könyvtárosok közismert szerénységének tudható be, hogy mindannyian hosszas meggyőző munka után fogadták el jelöltségüket – természetesen mindannyiunk öröme és büszkeségére. Még olyan esetben is, mint a mai, amikor Erdély kulturális központjának, Kolozsvárnak, de egész Erdély

legnagyobb, magyar fogantatású közgyűjteményének egyik vezető könyvtárosát javasoltuk e rangos és megtisztelő díjazásra. Határozottan kellett visszatartanunk Poráczky Rozália érdemei elismerésére vonatkozó szabadkozásait. A „nem vagyok jelen a magyar közéletben, egyszerű alkalmazottja vagyok az egyetemi könyvtárnak” vagy az olyan gondolatok, miszerint „messze sem végeztem olyan munkát, aminek alapján egy ilyen kitüntetést az ember megérdemelne a – nagybetűs – Köz érdekében végzett jótékony és eredményes munka jutalmaként!” olyan ember szavai, akinek mindennapjai ezen közérdek maximális kielégítése érdekében zajlanak.

És itt vallomással tartozom mind az ünnepeltnek, mind a tisztelt ünneplő közönségnek. Lényege az, hogy elhangzó szavaim zöme mögött nemcsak az én érzéseim bújnak meg, hanem a közvetlen munkatársaké, az egész erdélyi könyvtáros társadalomé, mindazoké, akik tisztelettel és szeretettel néznek fel Dr. Poráczky Rozáliára, a Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár nevet viselő intézmény főigazgató-helyettes asszonyára. Egyébként szerény véleményünk szerint ahhoz, hogy valaki kiérdemelje kollégái bizalmát, nem kell mindenáron a közéletben „kitűnnie”. Elég, ha köztünk van személyes varázsával, elég, ha velünk együtt él és dolgozik, elég, ha ránk mosolyog, vagy éppen ránk mordul, elég, ha van egy jó ötlete vagy egy jó tanácsa. Elég, ha beelát a dolgok mélyébe, és a dolgokat jó irányba tereli... elég, ha „egyszerű alkalmazottja” a rendszernek, és azáltal tűnik ki, hogy „jótékony és eredményes munkát” fejt ki halkán, de magabiztosan, szerényen, de hittel, odaadással és szeretettel.

Poráczky Rozália egy olyan magyar gyökerezettségű könyvtárban dolgozik, ahol ezt a gyökeret nem engedi kiszáradni, mindig megtalálva azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével össze tudja hangolni az intézményi követelményeket az egyesületi érdekekkel, a mindenkori egyetemi tudományos igényt nemzetiségének elvárásaival, és ezáltal szárba szökkenhet a mélybe ásott karógyökér.

Mondják, hogy aki a szépet, a virágot, a könyveket és az olvasást szereti, az rossz ember nem lehet. Legfeljebb könyvtáros. Poráczky Rozáliánál ez bejött. Többekhez hasonlóan a tanügyből került a könyvtárba – 1976 és 1980 között francia nyelv- és irodalomtanár a Kolozs megyei Alsódetrehemben –, s ez minden bizonnyal mostani szakmájának javára vált. Természetesen megjárta a hierarchia lépcsőfokait.

1982 és 1987 között helyettes könyvtárosként a központi egyetemi könyvtár valamennyi osztályán bővíthette tapasztalatait, hiszen egyaránt dolgozott az állománygyarapításban, a dokumentumok feldolgozásánál, az olvasószolgálatnál (teremben és raktárban, kölcsönzőben stb.), és több kari könyvtárban is megtaláltuk. Így sikerült átfogó képet kapnia a könyvtár működéséről, aminek később, mint helyettes főigazgató is hasznát vette.

1987–1990-ig a zoológiai könyvtár állományának bővítője, a tárgyszókatálogos kezelője és a közönséggel való jó viszony ápolója, a felhasználók tájékoztatásának felelőse.

1995 ősztől 1997 késő ősziig a feldolgozó osztály (katalogizálás, osztályozás) felelőseként a kiadványoknak a VUBIS integrált könyvtári rendszerben történő elektronikus feldolgozását koordinálta. 1998-tól főigazgató helyettes, majd 1998 és 2008 között tudományos fokozatot nyert történelemből, információtudományból, és közben 2003-ban a Zürichi Műszaki Könyvtárban, a Saint Galleni Dokumentációs Könyvtárban és Svájc Nemzeti Könyvtárában is részt vett továbbképző könyvtári menedzsmentből, 2010-ben pedig tapasztalatcserén vett részt a Tel Avivi Egyetemi Könyvtárban és a jeruzsálemi székelyül Izraeli Nemzeti Könyvtárban, ahol az ALEPH integrált könyvtári rendszer alkalmazását tanulmányozta.

Egy román többségű városban, egy ma már román kulturális intézménynek számító művelődési központban sikeresen biztosítja az általános könyvtárfejlesztés mellett az állomány arányainak megfelelő magyar szakember jelenlétét, és irányítja a szakutánpótlás folyamatát.

Érzékenyen rajta tartja kezét az egyetemi könyvtár és alegységei érverésén.

Az, hogy az 1998 elején alkalmazott 19 magyar könyvtáros száma 2015 márciusára 35-re emelkedhetett, akik közül 31 felsőfokú vagy egyetemi végzettségű, az Poráczky Rozália munkájának is köszönhető. A hatékony és egymásra figyelő román–magyar kulturális és értelmiségi együttműködés, valamint csapatmunka jó példaként megtalálta útját annak, hogy Doru Radosav igazgató úrral közösen a könyvtár majd mindegyik részlegére magyar könyvtárost is kinevezzenek. Az egyetemi könyvtár többnyelvűsítése, az olvasótermek egy részének egykori magyar művelődési és könyvtári élet nagyjairól történő elnevezése szintén idetartozik. Abban, hogy magyar könyvtárosaik közül öten már rendelkeznek tudományos fokozattal, és további két doktorandusz zárkózik fel hozzájuk, a főigazgatóhelyettes bátorítása is nagyban szerepet játszott. Mint ahogy abban is, hogy az intézmény dolgozóinak 19 százaléka magyar nemzetiségű – ők próbálják ellátni a magyar vonatkozású anyagokhoz köthető teendőket is. Ő az egész intézmény humánerőforrásmenedzsere is.

A vidékre kihelyezett egyetemi könyvtári fiókok felügyelete, az erdélyi magyar könyvkiadók ösztönzése kötelempéldányai eljuttatására, a Központi Egyetemi Könyvtár digitális könyvtárának magyar tételekkel való gazdagításának pártolása, iskolai könyvtárosok számára rendezett tömörített továbbképző programok szervezése fűződik a nevéhez. Ezen utóbbi programokon a részvevők a könyvtár- és információmenedzsment módszereivel, a könyvtár arculatépítésével, a közönségszolgálatl, a digitális dokumentumokkal, digitalizálási technikákkal, projektírással, az erdélyi könyv-, könyvtár- és nyomdatörténettel kapcsolatos ismeretekre tehettek szert. Az előadók között ott volt Poráczky Rozália is.

1996-tól napjainkig több hazai (Csíkszereda, Kolozsvár, Szucsáva) és nemzetközi (Győr, Budapest, Nagykanizsa, Gödöllő, Csongrád) konferencia résztvevője, előadója és szervezője. Előadásain a könyvtártannal, az olvasásszociológiával, iskolai és egyetemi könyvtárak történetével, menedzsmenttel és könyvtárfejlesztéssel foglalkozik.

Poráczky Rozália a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének olyan aktív, alapító tagja, aki néha funkciójából eredően, néha a háttérből is, de eredményesen tud megmozgatni és összekötni szálakat mindannyiunk érdekében. Szívén viseli az egyesület honlapjának frissítését, szorgalmazva a vidék könyvtári megnyilvánulásainak begyűjtését,

annak érdekében, hogy a könyvtáros társadalom értesülhessen a hazai eseményekről, mondván „a levelezőlista mégis csak levelezés, nyoma veszt az eseménynek, de a honlapon megmarad éveken át...” Poráczky Rozália azzal is tisztában van, hogy az erdélyi könyvtári élet el sem képzelhető az összes intézményi és emberi tényező összehangolása nélkül. Ennek számtalan jelét adta ez idáig. Anekdotába illő, hogy amikor kolléganőivel civil könyvtárakat segített kiépíteni Erdélyben a kilencvenes években, néha az általa készített túrós batyu (más variánsokban: sonkás pogácsa) is segített a könyvtárosi lendület fenntartásában. De komolyra fordítva a szót, az elmondottak bizonyítására semmi sem jobb, mint az évekkel ezelőtt Kolozsvárt rendezett vándorgyűlésünk érdekében lebonyolított elektronikus levelezésének említése, amelyben mindannyiunk véleményére volt kíváncsi, hogy beépíthesse egy jól kidolgozott programba, vagy a Kolozsváron szervezett *Erdély reneszánsza* című rendezvénysorozat társszervezőjeként kifejtett tevékenysége, amelybe bevonta a RMKE szervezetét és tagjait is.

A főigazgató-helyettesi munkával járó – nem kevés – adminisztrációs munka mellett Poráczky Rozália a közvetlen munkatársak és más könyvtárban dolgozók szakmai fejlődését is a szívében viselte. Ragaszkodott hozzá, hogy az Egyetemi Könyvtár magyar munkatársai vegyenek részt az erdélyi és magyarországi szakmai rendezvényeken, ismerjék és értékeljék a többi kolléga munkáját. Azt is fontosnak tartotta, hogy baráti hangulatban és egyetértésben dolgozzanak, és ezért több olyan – mondhatni családias – programot is szervezett, melyek hatására összetartó és egymást segítő közösség alakult ki a kolozsvári Egyetemi Könyvtár magyar szakkönyvtárosaiból.

1993-ban, amikor a Heltai Alapítvány keretén belül Pilich Katalin kezdeményezte a magyar nyelvű könyvtárosképzést, és azt a Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszék is felkarolta Péntek János tanár úr vezetésével, az ott folyó oktatás egyik választható tantárgya volt a könyvtárszak. Poráczky Rozália a szintén EMKE-díjas Okos-Rigó Ilonával tanított ott az egyetemi könyvtárból. Később a történelem szakon is beindult az egyetemi szintű magyar nyelvű könyvtáros szakmai képzés. Az egyetemi hallgatóknak és a posztgraduális képzésben résztvevőknek több tárgyat oktatott, amelyek későbbben Olvasószolgálat és kapcsolatszervezés, valamint Könyvtári menedzsment és Információmenedzsment kurzusokba olvadtak össze.

Magától értetődő volt, hogy amikor 1998-ban főigazgató-helyetteset kerestek az egyetemi könyvtárban, akkor azt Poráczky Rozália sikeresen pályázta meg, s az, hogy ezt a tisztséget ma is betölti, sok mindenről árulkodik. Személyében több évtizedes kihagyás után került ismét magyar nemzetiségű ember felelős beosztásba az intézményben.

Intézményvezetőként jelentős érdemei vannak a romániai magyar kulturális örökség feltárásának folyamataiban, és sikerült tartalmas együttműködési kapcsolatokat fenntartania a hasonló intézmények vezetőivel is.

„Sokrétű oktatói, intézményfejlesztői és könyvtárosi szakmai munkája mellett szinte talány – írta egy kedves munkatársa –, hogy hogyan tudott mégis időt szakítani tudományos munkára és a kutatásban való elmélyülésre”. Állítjuk, hogy ide erős karakterre, munkabírársra, összpontosításra, szervezői készségekre, tudományos felkészültségre, azaz teljes emberre van szükség.

Tény, hogy tudományos munkái hazai és külföldi lapokban egyaránt szívesen fogadott írások. Ezekben a 19. századi kulturális és tudós társaságokkal (*Revista Bistriței*, 21. kötet, 2007), az említett kor erdélyi tudományos és irodalmi eseményeinek sajtóvisszhangjával (*Sargetia*, seria Istorie, nr. 34.), az erdélyi magyarság művelődéstörténetével (*Philobiblon*, 12. kötet, 2007), az erdélyi magyar nyomtatványokkal és sajtóval, a könyvtári katalógusok korszerűsítésének műhelytitkaival, nemzetközi azonosító kódszámokkal (*Könyvesház*, 2. évf., 1. sz.; 2. sz., 1992.) foglalkozik. Ilyen irányú kutatásai mind beépültek doktori tézisébe is. Számtalan intézményi kiadvány társszerzője vagy szerkesztője. Ezen utóbbiak közül csak az *Opera Bibliothecariorum* c. 2008-ban megjelent kötetet emelném ki, melyben az Egyetemi Könyvtár könyvtárosaiban tudományos publikációi bibliográfiáját gyűjtötték össze. Újabb tervei közé tartozik a könyvtári és információs menedzsmentről könyvet kiadni.

Úgy érzem, úgy érezzük mindannyian, hogy idén a legjobb könyvtárosunk kezébe kerül a Monoki István-díj.

Kérem, fogadja szívből jó kívánságaink kíséretében, mindannyiunk öröme és biztatására! Kísérje minden lépését, tiszta utcák, szépen tatarozott, restaurált épületek, szépen kiépített virágültetvények látványa, olvasmányáiból visszacsengő emberi igazságok és kollegiális tisztelet!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Kállay-Miklós Tünde

Bedő Ágnes méltatása

Bedő Ágnes. László Miklós felvétele

Egy olyan nemzet lányaként, melynek volt egykor Kodálya és Bartókja, úgy érzem, nem méltó egy zene tanár–zenész pályáját másként méltatni, mint viszonyítani az általuk felállított zsinórmértékhez. Ez a zsinórmérték a maga rendjén komoly elvárást állít elénk, de ugyanakkor hitelt is ad munkánknak.

„Ahogyan a görögöknél a zenének központi szerepe volt a nevelésben, nálunk is rangra kell emelni” – mondotta Kodály. És azt hiszem, külön feladatot szánt ebben a nemzet azon napszámó-sainak, akik a zeneakadémia padjaiból kikerülve nem restelltek elfogadni a fráta általános iskola énektanári katedróját, amint azt Bedő Ágnes is tette.

Az 1989-es események után nyílt lehetősége arra, hogy újra Kolozsváron vehesse komolyan kodályi megbízatását. A 3-as számú iskolát az Eminescu-líceum, azt az Apáczai-líceum követte, majd a Sigismund Toduță Zeneművészeti Szakközépiskola, ahol nyugdíjazásáig tanított. Gondosan előkészített órái mellett színvonalas karácsonyi és év végi ünnepélyeket szervezett, a felső tagozatos diákjai pedig országos tantárgy-olimpián szereztek díjakat.

„Nagyon fontos a karéneklés; a kollektív érzés, a közös erőfeszítésből eredő szép eredmény öröme fegyelmezett, nemes emberré tesz.” (Kodály)

Az elmúlt rendszer Romániájában a karéneklésnek nem adtak ideális körülmények. Találékony zenepedagógusként azonban Bedő Ágnes a fráta iskola kórusának is adott egy esélyt. Bár az egyetlen fellépési lehetőség a Cântarea României volt, a versenyek repertoárjába mindig sikerült valami értékeset is becsempésznie a kötelező művek mellé. És mekkora elhivatottság kellett ahhoz, hogy falusi felnőtt kórusvezetést is vállaljon az ingázó pedagógus!

Meggyőződéssel igyekezte megszerettetni a közös éneklést minden iskolában, ahol tanított. Volt, amikor 120 tagú városi gyermekkórus vezetését vállalta. Később a zeneiskola magyar tagozatának kórusát vezette. Saját példájával is elől járt a karéneklésben: alkalmanként együtt énekelt a tordaszentlászlói női karral, osztozva a munka és a siker örömeiben.

„A zeneoktatás szerencséje – Kodály szavaival élve –, hogy az eredményes munkára vágyó tanárok a déli harangszókor nem teszik le a vakoló kanalat a malteros ládába...”

Bedő Ágnes tanári pályájában is külön figyelmet érdemel a saját folytonos tanulására fordított energia. A legmagasabb tanári fokozatok megszerzése mellett változatos tematikájú tanfolyamokon vett részt Budapesten, Bécsben, Székelyudvarhelyen, Kolozsváron, Vácon, Sepsiszentgyörgyön és Szatmárnémetiben. Mostanság is beül továbbképzőkre, pedig lehet, hogy már inkább neki kellene a képzést tartania.

Az évek során nemcsak ismereteit gazdagította, hanem kamatoztatta is azokat, többek között az 1996-ban megjelent, általa átdolgozott 3–4. osztályos ének–zene tankönyvben.

Tevékenysége elismeréséért a Romániai Magyar Dalosszövetség Jagamas János-díjban részesítette. Röviddel azután a nevezett egyesület egyik alelnöke lett, ilyen minőségében kórustalálkozók lelkes, kitartó szervezője, valamint népdalversenyek zsűrizője, a szövetség sokat utazó küldöttje.

2007-ben, nyugdíjazásához közeledve Ági mert még egy merészet és nagyot álmodni. Egy magyarországi pedagóguskórus előadása hallatán ébredt fel benne egy hasonló kolozsvári együttes megalakítása iránti vágy. Míg Magyarországon több ilyen együttes is félévszázados múlttal rendelkezik, sőt a pedagóguskórusoknak Országos Tanácsa is bő 25 évvel ezelőtt alakult, tudomásom szerint Erdélyben Bedő Ágnes nevéhez fog fűződni az első pedagóguskórus létrejötte.

A kórus fennállásának öt éves ünnepén Guttman Mihály mentorunk – akinek később a nevét is felvette a kórus – azt hangsúlyozta, hogy ez az együttes példát mutat kicsinek–nagyoknak identitásunk megőrzésében. Ezt a méltatást nagymértékben Áginak köszönhetjük, aki hisz abban, hogy a legnemesebb hangszer, az emberi énekhang kifejező ereje élményt szerez az éneklőnek és a közönségnek, és tesz azért, hogy az együttlét és a közös alkotás örömet jelentsen, a kóruskultúra a lelkünket ápolja, a közösséget gazdagítsa.

Időközben hozzávetőlegesen 100 igényes mű került repertoárra. Az énekelt művek megválogatásának nagy figyelmet szentel Ági. Műsorra tűzi a magyar kórusirodalom legszebb gyöngyszemeit, de az egyetemes kórusirodalom meghatározó darabjai is sorra repertoárra kerülnek.

Ha a kórus első felvételeit összehasonlítjuk a legutóbbiakkal, nyilvánvaló, hogy a kórus a fejlődés útját járja. A felvételek olyan katartikus élményeket idéznek fel, amelyeket, ha szóval ki lehetne fejezni, akkor nem kellene megélni.

Az énekkart tiszta intonációra, pontos ritmikára, szép, kifejező szövegmondásra, a szöveg helyes, pontos értelmezésére, mély érzelmek zenei kifejezésére tanítja. Kitartóan, nagy türelemmel csiszolja a részleteket, fáradhatatlanul javítja, szépíti a kórus éneklési technikáját, és csak nagyon magas szintű előadással elégszik meg. Mindezt oly kedvesen, annyi megértő és elnéző szeretettel, türelemmel, odafigyeléssel, körültekintéssel műveli, hogy soha senkit meg nem bánt, mégis mindig igyekszik elérni célját. Bár minden munkából ő vállalja az oroszlánrészét, egynek érzi magát a kórustagok közül. Azt gondolom, nem kell túl autoriternek lenni egy kórusvezetőnek ahhoz, hogy elvárja: – Nézzetek rám! Ő ezt így szokta mondani: – Nézzünk össze!

Olyan pedagóguskórus vezetőjének lenni, ahol a tagok nagyjából fele kottaolvasó ember, nem könnyű. Hisz pont attól, hogy sokan vagyunk zenészek, sokan vélünk a karvezetéshez is érteni. Ági ezt is mosolyogva hidalja át. Mindenkit meghallgat, mindenkinek előlegezi a bizalmat. Biztat, reményt sugároz kilátástalannak tűnő helyzetekben is. Sokszor érzem: pedagógusokkal is jobban tud egy pedagógus foglalkozni.

A közösségformálás minden eszközt használja: kórustábort szervez, közös flekkenezéseket, kizsállásokat, más bel- és külföldi kórusokkal kapcsolatosakat hoz össze, de neki köszönhető az is, hogy a kórustagok egymás mellett állnak jóban-rosszban: éneklünk családtagok temetésén és kórustagok esküvőjén.

Családi alkalom, a Guttman Mihály Pedagóguskórus nagycsaládjának ünnepe a mai is, amikor az EMKE 2016. évi Nagy István-díját adományozza neki.

Kodály szavaival zárom laudációm: „Minden ember annyit ér, amennyit embertársainak használni, hazájának szolgálni tud.”

Meggyőződésünk, hogy Bedő Ágnes sokat ér.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségen)

Vincze László: „Pali bácsi, aki angyal volt” (rajz, toll, tus – Csoma-kiállítás)

Budaházi Attila

Bartalis Gabriella méltatása

Bartalis Gabriella. László Miklós felvétele

Bartalis Gabriella Lázár Gabriellaként látta meg a napvilágot, és Lázár Gabriellaként szerzett színészdiplomát Kolozsváron 20 évvel ezelőtt. Főiskolásként is számos előadásban játszott az itteni színháznál, majd négy évadon át volt a társulat tagja.

Amikor a szerelem Csíkszereda felé vezette útját, éppen frissiben alakult meg a Csíki Játékszín, 2000-ben pedig Gabika hozzánk szerződött Bartalis Gabriella néven. Csíkszeredában két családra talált, egyik volt a társulat, másikat szeretett férjével alapították, három lánya született azóta, és a mai napig megbecsült tagja mindkét családjának.

A kolozsvári évek nem múltak el nyomtalanul, hiszen rögtön első csíkszeredai évadjának elején Vlad Mugur még marasztalta Sirelliné szerepére Pirandellónak az *Így van, ha így tetszik* című darabjában. A *velencei ikrekben* és a *Cseresznyéskertben* játszott szerepei után a Pirandello-előadás craiovai, román nyelvű verziójába is elhívta őt Mugur beugrani.

Csíkszeredában előbb egy angol úrilányt alakított a *Charley nényében*, második szerepe a táncszínházi *Vérkötelékben*, a *Fogadósné* már anyaszerep volt, és hamarosan otthon is ez a feladat várt rá. Két nagyobbik lányával négy évet töltött távol a színháztól, 2005-ben tért vissza a színpadra. Sganarelle felesége és egy erősen formalista, ionescói világ női szerepe mellett Barta Lajos *Szerelem színművében* Nellit játszotta el visszatérésének első évadjában. Alakítása elemi erővel hatott nézőkre és kollégákra egyaránt, a karakter megformálásáért

szinte mindenről lemondott, ami saját hangjára, gesztusaira, személyiségére emlékeztetett volna. Nelli élő, hiteles emberként testesült meg a színpadon, Bartalis Gabriella színészi eszközei hozták őt létre úgy, hogy feledtetni tudták a játszó személyt.

Gabika harmincas évei elején eljátszhatta Tevje, a tejesember feleségét a *Hegedűs a háztetőnben*, Millernét az *Ármány és szerelemben*, Ranyevszkáját a *Cseresznyéskertben*, Gertrudot pedig a *Hamletben*. Néhány évvel később A revizor polgármesterének örökifjú feleségét alakította, a folyamatosan lendületben tartott öklű és személyiségű Mița Bastont a *Karnebálban*, a rideg, valamint a neuralgikus Vízynét az *Édes Annában*. Valamennyit illúziókeltően, élvezetesen, érzékenységgel és könnyedséggel.

Barátok vagyunk. Gyerekszínházi rendezéseim alkalmával „csak” háromszor osztottam rá a gonosz mostoha szerepét: a *János vitézben*, a *Rózsa és Ibolyában*, legutóbb pedig a *Hamupipókében*. Mindegyik alakításáért hálás voltam, hálás volt a gyerekközönség.

Egy hét múlva ismét bemutató, a *Ványa bácsiban* Jelena Andrejevna szerepét fogja eljátszani, és hosszú hónapok óta készül a félmaraton lefutására. Már nem egyszer teljesítette ezt a távot a hosszútávfutó magányosságában, a nyilvános közösségi futásra pedig holnap kerül sor.

Gabika, további szép pályafutást és kihívást jelentő futópályákat kívánok Neked! A Poór Lili-díjhoz szeretettel gratulálok!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségen)

Szűcs László

Sarány István méltatása

Sarány István. László Miklós felvétele

Első látásra igen könnyű feladatnak mutatkozik egy napilap szerkesztője esetében szakmai díj laudációját megfogalmazni. Hiszen, legalábbis a kívülálló szemével, egy ilyen lapnál kiszámítható a napi rutin, hetente ötször-hatszor minden reggel nekilátni, hogy az idő szorításában megtöltsük az oldalakat a legfrissebb információkkal, véleményanyagokkal, interjúkkal, riportokkal. Ám a lapszerkesztés napi rutinja mögött rengeteg előre nem látható tényező, szakmai-etikai kihívás, azonnali döntéseket igénylő helyzet vár megoldást a szerkesztőtől, ez esetben a Csíkszeredában megjelenő *Hargita Népe* felelős szerkesztőjétől, Sarány Istvántól.

Zsebében műszaki főiskolai diplomájával, közel három évtizede, 1988-ban került a sajtóba, méghozzá saját bevallása szerint egy véletlennek köszönhetően: kifejtette a véleményét egy előadás kapcsán barátja édesapjának, aki hajdanán újságíró volt. Megszületett a javaslat: ne meséld, inkább írd le! A javaslatból kézirat lett, ami meg is jelent az akkori *Hargita* napilapban.

Az első cikket kulturális témájú írások, könyvismertető, lemezajánló, tudósítások követték. Közben interjút, jegyzetet közölt az *Iffjúmunkás* hetilapban is. Egy idő után a külső munkatársból a redakció tagja lett, s lépegetett lassan előre: riportter, szerkesztő, később szerkesztőbizottsági tag, majd három évig megbízott felelős szerkesztő a *Hargita Népe*nél.

Közben képezte is magát, s a napilap szerkesztése mellett egy ideig a Kolozsvári Rádió magyar adását tudósította, tíz évig a Magyar Távirati Iroda bukaresti tudósítójának munkáját segítette székelyföldi hírekkel. Munkatársa volt egy ideig a *Keresztény Élet* hetilapnak is. Majd jött egy könyves kitérő: 2008-tól 2011-ig a Pallas Akadémia Könyvkiadóban dolgozott, hogy aztán visszatérjen,

ismét felelős szerkesztőként a *Hargita Népe* kötelékébe.

A lapszerkesztői munka kevésbé látványos foglalatosság az olvasó számára, a futballbíró ténykedéséhez hasonlíthatnám, akit többnyire csak akkor veszünk észre, amikor hibázik. Annál inkább észrevéttetik magukat jó tollú kollégánk igényes-etikus, empátiáról tanúskodó publicisztikai, jegyzetei, vezércikkei, amelyekkel a világháló közvetítésével ma már nem csupán a Hargita megyei olvasók találkozhatnak.

Az életművet az utóbbi másfél évtizedben immár kötetek is gazdagítják, hogy csak néhány címet említek: *Toronyiránt Európában*, Pallas-Akadémia, 2009; *Erdélyi Fioretti*, Pallas-Akadémia, 2010; *Önkéntes száműzetés*, Pallas-Akadémia, 2011; *Mesés Székelyföld I., II., III.*, Hargita Kiadó, 2011; *Forrásban*, Csíkszereda Kiadó, 2015. Ugyancsak hosszú a sora azoknak a gyűjteményes köteteknek, amelyekben írásai – például a riportjai – szerepelnek.

Egy interjúban hivatásáról és az újságírói létről a következőképpen fogalmazott: „A helyi lapok első és legfontosabb szerepe a hiteles tájékoztatás és az igényes olvasmány nyújtása. Mindezt a magyar sajtó műfaji sokszínűségének tiszteletben tartásával, e műfajok alkalmazásával lehet elérni. S hogy mit jelent helyi újságírónak lenni? Elsősorban szakmai elkötelezettséget, hivatástudatot, professzionalizmust és a szakma iránti alázatot.”

Bátran kijelenthetjük: Sarány István barátunk a csíkszeredai redakcióban eltöltött negyedszázad alatt kiválóan megfelelt ezeknek az általa is megfogalmazott elvárásoknak, s ezt az elkötelezettséget ismeri most el a közösség a Spectator-díjjal, amelyhez az erdélyi, partiumi pályatársak, illetve a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete tagjai nevében gratulálok.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Nagy Miklós Kund

Kákonyi Csilla méltatása

Kákonyi Csilla. László Miklós felvétele

Quo vadis, homine? Kákonyi Csilla egyik újabb keletű, látomásos, nagy olajkompozíciója szegezi nekünk a kérdést. És nem térhetünk ki előle. Aki látta a művész nő álomszerűen sejtelmes, szavakkal leírhatatlan, valószerűtlenségében is felkavaró, zaklatott festményét, aligha teheti, hogy ne merüljön fel benne az emberiség, a világ sorsa iránti aggodalom. A kép bevon jelentéssé, drámai univerzumába, a titokzatosan lebegő látványelemek, látzólag összefüggéstelen, gondolatban mégis összetartozó különös együttesébe. Beteljesül az alkotói szándék, az, amit a festő ars poeticaként így fogalmazott meg egyik önvallomásában: „Munkám során arra törekszem, hogy a néző, az emberek ne maradjanak kívül a »történeteimen«, hanem bevonza őket a látvány és a tartalom. Hiszen mindnyájan érintettek vagyunk és felelősek mindenért, ami velünk történik ezen a Földön.” Érzékeny művészként, közösségéért tenni akaró gondolkodóként Kákonyi Csilla hatványozottan érzi e felelősségnek a súlyát, és ötven esztendeje, amióta magasra ívelő pályáján hallat magáról, mindig a legidősebb problémák, igazi sorskérdések foglalkoztatták. Kákonyisan természetesen, egyedi hangon és stílusban, úgy, ahogy a különböző időszakok életérzései, élethelyzetei festői visszhangra találtak benne. Tudjuk jól, nem akármilyen korszakban teljesítette ki tehetségét. És Marosvásárhely, ahol él, a szokásosnál is kritikusabb hely volt mindenkor ebben a térségben. A rendszerváltozás óta sincs ez másképp. A Kákonyi-kompozíciók csalhatatlanul tanúsítják azoknak is, akik nem ezeken a tájakon töltötték az eltelt fél évszázadot, hogy milyen érzéseket keltett, gerjeszthetett bennünk ez a kor, s mikor miért szólalt meg a festő lelkiismerete.

Számtalan olyan hatásos festményét sorolhatnám, mint az elején méltatott *Quo vadis, homine*. Egy röpké laudáció nem alkalmas erre. A művész nő eddigi életművéről két átfogó monográfiából lehet tájékozódni. Annyit viszont ez alólomból is hangsúlyoznunk kell, hogy

az a döbbenetes *Emberi színjáték*, amely a képeiből elének kerekedik, a szépség jegyében fogant. Akkor is, ha a filmszerűen, szabadon asszociáló vásznain a rettenet, a szörnyűség, a groteszk is gyakran jelen van. Esztétikailag annak is itt lehet a helye. Hihetünk a festőnek, aki meggyőződéssel vallja: „a szépség fölemel, átölel, vigasztal, nemesít.” Ennek az igénynek is meg akar, és meg is tud felelni. Egykori marosvásárhelyi mesterei, Bordi András, Piskolti Gábor, Barabás István, Incze István, Nagy Pál, akikhez hasonlóan festészetével, emberi, szakmai igényességével immár Kákonyi Csilla is követendő mércét állít a fiatalabbak elé, ezt az elvárást is beletáplálták. 1966-tól, amikor a kolozsvári képzőművészeti főiskoláról szeretett városába visszatérve bekapcsolódott a művészeti életbe, az egyetemes festészet legnagyobbjaitól is gazdagon kamatoztatott ilyen sugallatot. S az idő teltevel mindezt igazi stílusremtő erővel saját művészi arculata kialakítására, felépítésére fordította. Színei kákonyis karaktert öltöttek, képeit előzönlötte a fény. Ki tudná kivonni magát izgató vörösei, izgalmas bíbor, fényfakasztó sárga és narancsos tónusai, üde, buja zöldjei, titokzatos kékei, földbarna és kékzöld mélységű, sötét árnyalatainak összehatása alól? És különös, abszurd jelenetei, sorsvállaló vagy éppen attól menekülő „népessége” láttán kiben ne sejlene fel a boschi, bruegheli világ? Miközben a képeken lépten-nyomon az erdélyi valóságra és önmagunkra vélünk ismerni.

Jánosházy György műkritikus írta róla, amikor az igen jelentős 2000-es évekbeli festményeit még nem is ismerte: „Kákonyi Csilla (...) egyetlen nagy, kimeríthetetlen témája: a talajt és irányát veszített ember odüsszeusi hányódása egy ismerőségében is ismeretlen és veszélyes világ összegabancolódtott erővonalai között... Kivételesen érzékeny művész, aki nemcsak látja, de – mint ember és művész egyaránt – éli is a modern ember szüntelen borzongását örökös fenyegetettségének szorításában. Nem ábrázolja: önmagából, saját tudatából és – talán még

inkább – tudatalattijából vetíti ki ezt az érzést. Akárcsak a késő középkor festői, akiknek látomásaival gyakran – nem eszközeiben, de ami fontosabb: szellemében – elgondolkoztató rokonságot mutat.”

Az idézett sorok közel két évtizede láttak napvilágot. Azóta mind többfelé ismerhették meg ezt a festészetet itthon és a határokon túl is. Kákonyi Csillának több mint harminc egyéni kiállítása volt, és számos csoportos tárlaton mutatkozott be. Folyamatosan dolgozó, aktív festő, akinek a műterme mindig újabb kincseket terem. 1970-től tagja a Romániai Képzőművészek

Szövetségének. Az 1992-ben újjáalakult Barabás Miklós Céh alapító tagja, a marosvásárhelyi alkotócsoport vezetője, évente megrendezett közös kiállításai kezdeményezője, szervezője. 2014-ben Budapesten átvehette a Szervátiusz Jenő-díjat. 2015 nem csak születésének kerek évfordulója miatt volt kiemelkedő év számára, több fontos tárlat is azzá tette. Csíkszeredában, Budapesten, Kecskeméten nagyszerű egyéni kiállításokon mutatta be válogatott munkáit. Alkotásaival több jelentős budapesti, marosvásárhelyi, sepsiszentgyörgyi, besztercei, atyhai, gyergyószentmiklósi csoportos rendezvényen

találkozhattak az érdeklődők az eltelt esztendő folyamán.

Az öt évvel ezelőtt megjelent monográfiában írta róla Banner Zoltán művészettörténész: „Kákonyi Csilla a kortárs magyar és európai figuratív művészet egyik legnagyobb tudású s egyben (egyik) legizgalmasabb képviselője.” Sokan értenek egyet ezzel az értékeléssel.

Az idei Szolnay Sándor-díj egy kimagasló alkotóegyéni és az ő értékes munkásságának méltó elismerése.

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségén)

Deák Barna: Szárnya-ló (drótnyomat – a kovásznai Csoma-kiállítás anyagából)

Fórika Éva

Bartha Ilona méltatása

Bartha Ilona. Tóth G. Elemér felvétele

A mikor nekifogtam megírni Bartha Ilona – barátai és ismerőseinek Babi –, laudációját, a Gheorghe Dima Zeneakadémián volt karvezető tanárom, Pop Dorinnak a szavai jutottak eszembe legelőször.

A tanárúr többször is elmondta nekünk, tanítványainak, hogy a karvezetői munka 90 százaléka szervezés, és csak 10 százaléka szakmai tevékenység. Igaz, hogy ettől a 10 százaléktól elvárta, hogy önmagában 100 százalékban megvalósuljon. Az alap azonban – mai szóval élve – nem más, mint a menedzsment.

Mindebből világosan következik, hogy miért tartom magam és marosújvári kórusom számára egyaránt szerencsének, hogy immár szinte 27 éve egy ilyen lelkes, fáradhatatlan, odaadó, örökoptimista, mindnyájunkat szeretettel gyámolító menedzserünk van, mint Babi, vagyis Bartha Ilona marosújvári tiszteletesasszony. Igaziból ajándékba kaptuk őt a Gondviseléstől. Nem is történhetett volna másként, hiszen tulajdonképpen ingyenes, úgynevezett „vatikáni valutáért” (Isten fizesse meg!) végzett munkáról van szó.

Most szeretném röviden felvázolni a Bartha Ilona által teljesen önként kialakított munkakört, mert biztos, hogy az egy hivatalos szabályozásban nem lelhető fel. Hátha valaki megpróbálja majd leutánozni!

Először is, alapítótagként kórustagokat kellett toborozni, és a 27 év alatt folyamatosan gondoskodni kellett a dalárda működőképes létszámáról. Ez, mint tudjuk nem könnyű. Másodszor próbahelyiséget kellett biztosítani a heti rendszerességgel zajló munkához. Nálunk nyáron még a teraszon is kényelmes ülőkék várják az érkező kórustagokat egy próba előtti tereferére is, amely alkalomadtán cseresznyézéssel, ősszel pedig diótöréssel társulhat. Hogy ez már szintiszta kényeztetés? Hát igen, az!

Nem kis feladat a kották számontartása, tárolása, sőt rendszerezése sem. Az eltelt évtizedek alatt 7-8 jó vastag dosszié is megtelt velük, de ha bármelyiket gyorsan újból elő akarjuk venni,

Babi szinte mindig tudja, hogy hol található.

A kórus ünnepélyesebb ruhakellékeinek, sőt még a kóruszászlónak a gondja is mindig a lelkészházaspár „kiváltsága” volt. A dalárda többi tagjának legfeljebb a buszon, az út felénél jutott néha eszébe, hogy „a zászlót hozzuk?”

A Marosújvári Vegyeskar azzal a céllal jött létre, hogy a szórványban élő magyarság ünnepeit szebbé tegye, öszszetartsa a közösséget. Ki más szervezhetette volna ezek lebonyolítását, mint a tiszteletesasszony, vagyis Bartha Ilona?!

A március 15-i szeretetvendégségre például úgy kb. 200 darab szendvicset szoktak megkenni, készíteni az asszonyok. Hol? Hát Bartha Ilona konyhájában! Ugyanott vágják fel a behozott tésztákat is. Tálakat, tányérokat, poharakat, abroszokat mind-mind Babitól szoktak kérni és kapni. Csak az utóbbi 2-3 évben lett külön gyülekezeti háza a református egyháznak. Negyed évszázadon át maga a szeretetvendégség is a papilakon volt. Ilyenkor a nappaliban, a gyermekszobában, a dolgozóban, sőt még a hálójukban is ültek és nótáztak, ettek-ittak az ünneplő vendégek. Ki nyitotta volna meg ilyen mértékben az életét egy közösség előtt, ha nem helyezte volna annak érdekeit a sajátja elé? Igazi önzetlenség ez, amiért minimum köszönet illeti a lelkészházaspárt, és elsősorban a lakásukat rendben tartó tiszteletesasszonyt, Bartha Ilonát!

A legnagyobb kényeztetésben azonban karácsony és húsvét szombatján van részünk, minden évben. Ilyenkor egy fellépés előtti utolsó próbát tartunk a református papilakon, mielőtt a gyakorlati ökumené jegyében átvonulunk a római katolikus templomba az éjféli misén, vagy énekelni a feltámadási misén. Hadd ne térjek ki most ennek a cselekedetnek a jelentőségére az összetartozásunk erősítése szempontjából, hanem maradjak a gyermeki örömnél, amiben ekkor részesülünk! Alig fejezzük be ugyanis a *Csendes éj* ajtó előtti éneklését, máris elénk tárul a karácsonyi asztal csodája. A próbatermünkben ilyenkor karácsonyfa csillog, az asztal gyönyörűen meg van terítve minden

földi jóval: diós és mákos bejgli, hájas-tészta, kalács, finomabbnál finomabb sütemények, kávé, tea, bor stb. Mindig virág van a karvezető előtt – Éva-napra –, és egy dobozban annyi sütemény, hogy a saját vendégeinek is bőven elég. Húsvétkor is ugyanilyen bőség vár reánk, a gyönyörűen festett tojások, sőt, újabban a tojásfa mellett. Kiállításra is beillene mindez.

A lelkészcsalád nemcsak a jóban, de a nehezebb életeseményekben is mindig összetartotta a dalárda közösségét. Bizony 19 dalostársunk lépett át az eltelt 27 év alatt a mennyei kórusba. Együttérzésünk kifejezését is meg kellett szerveznie valakinek.

Mindez, amiről fentebb szóltam, tökéletesen lefedi a kórusélet említett 90 százalékát! A szakmai 10 százalékban is nagyon komoly segítséget kaptam Bartha Ilonától, aki a gyülekezetünk kántora is egyben. Zenei jártassága lehetővé tette, hogy hol a szoprán, hol az alt szólamot énekelje, a pillanatnyi szükség szerint. Együtt szoktuk eldönteni, hogy éppen melyik mű volna a kórusnak kedvére valóbb, és mindig megtanácskozunk egy-egy fellépés műsoranyagát is.

Legmegbízhatóbb alapembere a dalárdának. Itt talán többes számot kellett volna használnom, hiszen lelkész férjével együtt nemcsak a Marosújvári Vegyeskarban, hanem a Nagynyedi Egyházmegyei Lelkész-kórusban is énekelnek a megalakulás óta. Sőt, Bartha Ilona elég hosszú ideje az enyedi egyházmegyei zenei tanácsadójaként is szervezője és ügyvezetője ennek a kamarakórusnak.

Bartha Ilona lelkesedése a családját is mozgatja. Valószínűleg ennek tudható be, hogy a Marosújvári Vegyeskar virágkorát éppen az az időszak jelentette, amikor a Bartha család gyermekei – Péter és Emese – diákként, barátaikkal együtt velünk énekeltek. Egy nagyon sikeres magyarországi turné, és a kórus első lemeze őrzi ennek az időnek az emlékét.

Jogos a kérdés: honnan jön ez a készítés valakiben, hogy a kóruséneklés ügyét ilyen hűséggel szolgálja? Biztosan sok életrajzi összetevője van ennek, de semmiképpen nem hanyagolható el az első tapasztalat hatása! Itt pedig a kolozsvári születésű Bartha Ilonáról, akit most a Guttman Mihály-díjra javasolunk, el kell mondanunk, hogy az első kórust, amelyben énekelt – a kolozsvári Kisipari Szövetkezetek Szakszervezeti Kórusa – éppen Guttman Misi bácsi vezette! Véletlen? Nem valószínű!

(Elhangzott 2016. november 14-én Kolozsváron, a Romániai Magyar Dalosszövetség ünnepi közgyűlésén)

Kovács Géza: A szárnyaló és akadályozói (acélszobor – Csoma-kiállítás)

Angi István

Székely Árpád méltatása

Székely Árpád. Tóth G. Elemér felvétele

Világhírű karnagyunkat, dr. Székely Árpádot köszöntjük sok szeretettel. A karnagyok hírneve szorosan kötődik énekkaruk elismertségéhez. És fordítva. Énekkaruk elismertségét mindenekelőtt karnagyuknak köszönhetik. A karnagy és a karmester státusának különbségét és hasonlóságát is ez a szinkretikus egység határozza meg. A zenekari karmesterek viszonylagos függetlenségével szemben a karnagy örökös alkotója, megújítója és mentora énekkarának. Hasonlóságuk sajátos hasonlóság. Mindkettőtől elvárjuk, hogy szakember, „profi” legyen, de nem várhatjuk el ugyanezt az együttesektől. Mert a karmester majdnem mindig képzett zenészekből álló zenekart vezényel, míg a karnagyok többsége magasan képzett szakmai színvonalának igényével maga neveli együttesét, az

iskola énekkarát, vagy a lelkes tagokból verbuválódott amatőr kórusát.

Mindez laudációnk esetében példásan igaznak bizonyul. Hiszen Székely Árpád szakmai felkészültségében is kiváló. Egyformán ismeri és hozzáértéssel alkalmazza az énekhang árnyalt színeit, s ha kell, csodálatosan közelíti énekkara hangzásvilágát a hangszeres színek tónusaihoz. Doktori értekezését éppen az énekkar eszményi hangzásáról írta. Gazdag repertoárjában kivételes varázssal jelennek meg azok a művek, amelyek hangzásvilágára karnagyunk a kisharangok, kolompok zenéjét vetíti rá. A harangozás révén az imígyen megszólaltatott művek befogadása az áhítat és a bensőség kristálytiszta élményét az énekhang, valamint a hangszerszínek keveredésében tovább gazdagítja, különösen az egyházzenei művek hullámhosszán.

Pályafutása kezdete egyben odisszeájának a kezdete is. A kolozsvári Konzervatórium elvégzése után Petrozsényba neveztek ki, ahol 1982 és 1990 között szolgált. Itt az „illetékesek” szóban és tettben is figyelmeztették a magyar nyelven éneklés szükségességére. Csakhogy az ifjú karnagyot, vagy ahogyan szaktanára, Pop Dorin mester nevezte élenjáró tanítványát, a „karmesterfiókat” keményebb fából faragták, mint „jóakarói” hitték. A fiatal Székely Árpád számára a lecke hatásosnak bizonyult, de épp fordított előjellel. Mint a Kolozsvári Református Kollégium igazgatótanára és énekkarának alapító karnagyja határozza meg a „ne hagyj magad!” jelszóval ars poétikáját immáron 26 éve: *a közösség szolgálata a zenei szépség jegyében*. Választott tiszta forrása, amelyből ezt a szépséget nyeri, közösségének zenei anyanyelve és e nyelvet hosszában fogant énekkari alkotások. Bemutatásukkal a lehető legmagasabb művészi fokon azért küzd, hogy végre valahára magunkénak érezzük azt, ami sajátunk volt ősidőktől fogva, de amit a nagybetűs *Gonosz* megvont tőlünk zenei anyanyelvünk használatának korlátozásával, és egyházi zenénk művelésének évtizedes elhallgatásával.

Együttesét 1990 októberében alapította, 1995-ben az 5. évfordulón EMKE-díjjal tüntették ki. Ugyanebben az évben alapító tagja lesz az újrászerveződő Romániai Magyar Dalosszövetségnek. Mint emlékezéseiben feljegyzi, „énekarunkat a Romániai Magyar Dalosszövetség Hangversenykórus címmel és Arany fokozattal tüntette ki.” Énekarának élén, mint a Dalosszövetség egyik legfontosabb és eredményekben leggazdagabb ágának, az Ifjúsági-Iskolai Énekkarok Osztályának elnöke, mindmáig ideális mérceként jelenik meg valamennyi fiatalokból verbuválódott kórus és karnagya számára.

Itthon, énekkara az éltető esztétikai élmény bizonyosságával van jelen minden kiemelkedő kulturális és egyházi esemény, valamint történelmi évforduló megünneplésekor. Megalakulása óta évente megtartja karácsonyi koncertjeit. Rendszeresen gazdagítja a magyar énekkari muzsika gyöngyszemeivel a Kolozsvári Magyar Napok ünnepi műsorait.

A bartóki *Hiszek egy* jegyében vallja a népek testvérré válásának eszméjét, a testvérré válását minden háborúság és minden viszály ellenére, és küzd is érte rendületlenül művészetével. 1993-tól minden évben – saját kezdeményezésére – közös karácsonyi hangversenyt tart az Ortodox Szeminárium énekkarával. 1995-től pedig részt vesz az ökumenikus karácsonyi koncertfesztiválon, amelyet Kolozsvár felekezetei szerveznek. És mindig ott van a két évente Kolozsváron megrendezett Augustin Bena, román zeneszerző emlékére rendezett kórusfesztiválon. Ez év augusztusában a Farkas utcai templomban köszöntötte énekkarával a 700 éves Kolozsvárt.

Világjáró együttesével bebarangolta Európa számos országát, az Egyesült Államokba és Kanadába is ellátogatott (1992), és felhangzó énekkel hirdette hol az áhítat hullámhosszán, hol a mélyről feltörő kiáltás dallam-metaforái révén életünk és művelődésünk örökértékeit. Erdélyi szerénységünkben saját értékeinket mindenki értékének valljuk, és a nagyvilág értékeihez soroljuk, miként mi is számot tartunk e nagyvilág értékeire. Ez a cél vezette zarándokutjain 1994, 1997, 1999, 2002, 2004, 2005 és 2007 nyarán Németországban. 1996 májusában részt vett a galántai Kodály fesztiválon, 1999 márciusában pedig hollandiai körúton szerepelt a middelharnisi testvériskola meghívására, és segítségükkel egy cédét is kiadott.

Magyarországon nagyon is sok alkalommal énekelt együttese, csakhogy

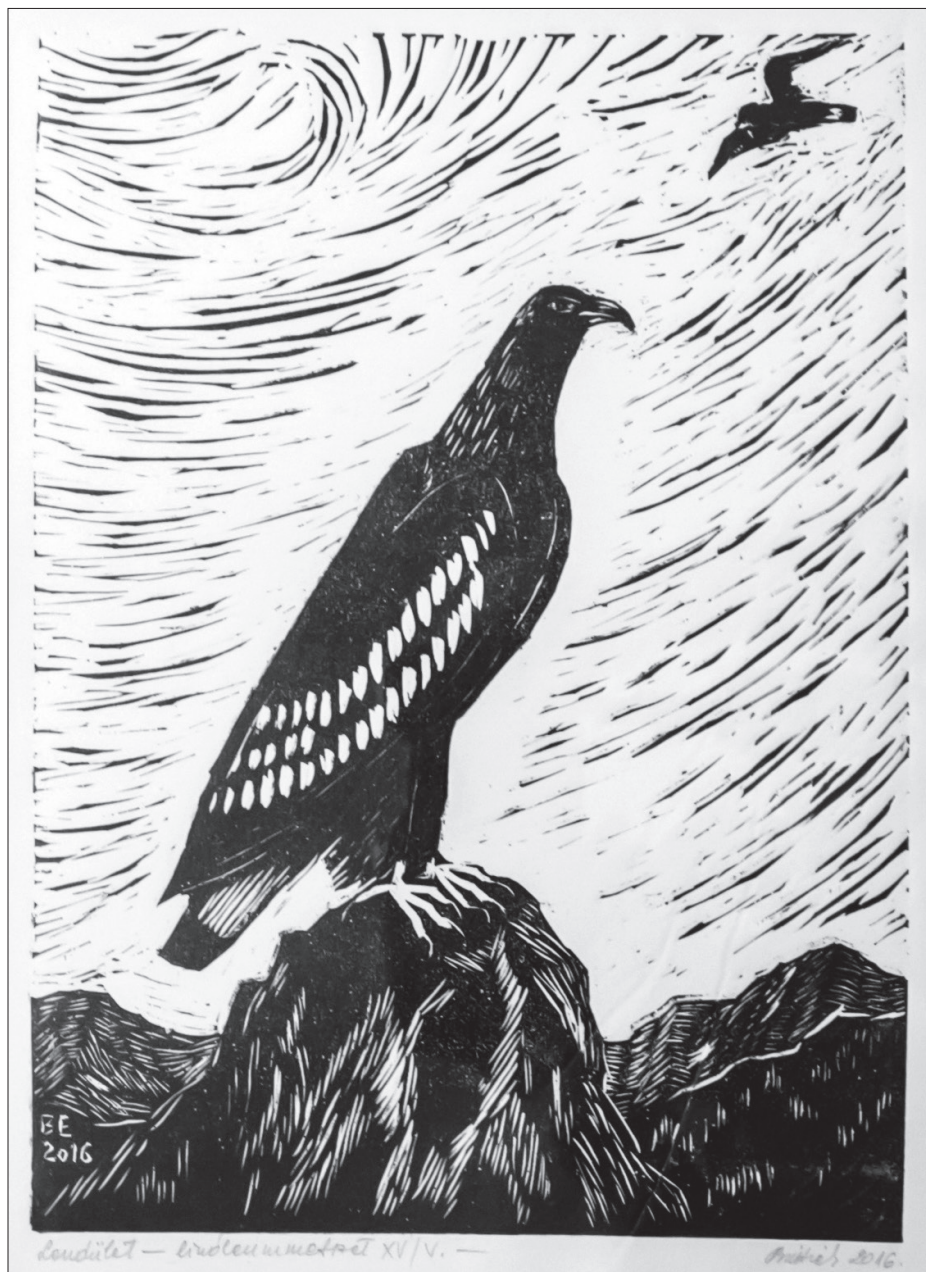
néhány települést említsek: Budapest, Főth, Pécs, Gödöllő, Debrecen, Makó, Szeged, Mohács, Miskolc, Pápa, Sárospatak, Bátaszék, Hódmezővásárhely, Veszprém, Cegléd, Békéscsaba stb.

Együttesével zarándokútját járó Székely Árpádot a várat építő Orpheusz legendája jellemzi. Goethét idézzük: „Képzeljük magunk elé Orpheuszt; amikor nekiadtak egy nagy üres építési telket, bölcsen leült a legillőbb helyre, majd lantjának életadó hangjaival maga köré bűvölte a tágas piacteret. Erőteljesen parancsoló, barátsággal csalogató zenéje hamar megragadta, tömbszerű egységükből kiszakította a szikladarabokat, melyek azután ide-oda lengve, művészieszen s kézműves igény szerint formálódtak, hogy a végén ritmikus

rétegek s falak formájában megfelelőképp rögzüljenek. S így épülhet utcasorra utcasor! Védő-óvó falak sem hiányoztak befejezésül. A hangok elülnek, ám a harmónia megmarad.”

Befejezésül az ünnepeltet Ganümedész szerepében is köszöntjük. Az istenek pohárnoka az Olimposzon Zeusz serlegébe öntötte az elixírt. A vendégszeretetéről is híres Székely Árpád a mi „pohárnokunk”, aki évek óta testi-lelki gazdája dalosszövetségünk évi közgyűléseinek. Adja az ég, hogy számos éven át minden feladata mellett ezt a szerepet is továbbjátshassa mindnyájunk örömére. Koccintsunk rá!

(Elhangzott 2016. november 14-én Kolozsváron, a Romániai Magyar Dalosszövetség ünnepi közgyűlésén)

Britrich Erzsébet: Lendület (linóleummetszet, papír – a kovásznai Csoma-kiállítás anyagából)

Orosz Pál József

Fülöp Judit méltatása

Fülöp Judit. Tóth G. Elemér felvétele

A beszéd és a zene násza a legnemesebb házasság, mely valaha kötöttet – Ferdinand Hiller

Fülöp Judit tevékenységének méltatása legalább kettős feladatot jelent. Egyrészt könnyű, mert az igényes, magas színvonalú és aktív tevékenységet bemutatni, méltatni magasztos élmény. Másrészt nehéz, mert nagyon szerteágazó, sokrétű és minden tevékenységi területen szinte kifogástalan. Szerencsére itt csak a zenei tevékenység méltatására kell odafigyelnünk.

Zenei tanulmányait a Zsíl völgyében, Vulkánban kezdte. A nagyenyedi Bethlen Kollégiumban szerzett óvodapedagógusi diplomát. Karvezetői tanulmányait Bajusz Pál irányításával végezte, Gyulafehérváron szerzett diplomát. Több alkalommal vett részt Rozgonyi Éva, Kollár Éva, Erdei Péter, Ittész Mihály, Bartalus Ilona és más neves szakember mesterkurzusain. Diákkorában több énekkarban énekelt, ekkor született meg elhatározása, ha lehetősége adódik, énekkart fog szervezni és vezetni. A zene szeretete meghatározó volt pedagógusi pályafutása során. 1990-ben hazatért szülővárosába, Szovátra. 1992-ben I. fokozati dolgozatát jelesen védte meg, melynek címe: *Népi gyermekjátékok hatása az óvodai nevelésre*.

Vállalta a saját hazájában való profétáskodás nehéz feladatát. Igazgató óvónője lett a régi óvodájának, amelyben áldozatos munkával megfelelő oktatási körülményeket teremtett, nagy hangsúlyt fektetett a gyermekek zenei nevelésére, a népi hagyományok megismertetésére és azok átadására. Alternatív programokat dolgozott ki: furulyatanítás, népi gyermekjátékok tanítása, angol nyelv tanulása játékosan az általa megzenésített angol versekkel. Egy évtizeden át lelkes kezdeményezője és szervezője volt a *Kis tehetségek vetélkedőjének*, természetesen itt is a főhangsúly a zenén volt, hiszen ezeken a vetélkedőkön minden alkalommal legkevesebb 40-50 népi gyermekjátékdal

hangzott el az általa vezetett körzetben. Óvodásaival mindig eljutott a megyei szakaszig, ahol kitűnő eredményeket ért el.

Nyomot hagyott maga után, hiszen a Maros megyei óvónők fel kellett zárkózzanak a szováti gyerekek zenei ismerete, intonációs készsége, valamint tiszta dallamisága mögé.

Fülöp Judit hitt önmagában, karvezetői képességgel és képesítéssel rendelkezve 1991-ben részt vett a Katolikus Ifjúsági Kórus szervezésében. 1994-ben átvette annak vezetését, majd '95-ben megalapította a Sóvirág énekkart, amellyel nemzetközi megmérettetésen is részt vett. Átlátta, hogy a karvezetés óriási szaktudást és gyakorlatot igényel, így továbbképzőkre, mesterkurzusokra járt Magyarországra. 1996 őszén létrehozta a Szováti Intermezzo Kamarakórust, amelyben fiatal, lelkes, zenét kedvelő óvónők és tanítónők az együtténeklés örömeért, a zene szeretetéért összegyűltek, és együtt fújták a legszebb népdalfeldolgozásokat, gyermekdalokat és egyházi műveket. Ezáltal nagy hiányt pótolva a város énekkari kultúrájában.

A gyermekdal-feldolgozásból hanglemez is született *Mordizomadta, libizári-libizom* címen, amely az óvónők, tanítók szinte nélkülözhetetlen didaktikai segédanyaga lett a zenei nevelésben. *Dona Nobis Pacem* címmel egyházi kórusműveket tartalmazó albumot adott ki. 2005-től vegyeskarként működik a kórus, hazai és anyaországi fesztiválokon vesznek részt.

Felléptek Budapesten, Egerben, Debrecenben, Rómában, Bécsben. Erdély több városában, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen is bemutatották tudásukat. A kórusmuzsika szépségével megörvendeztették a szórványban élő magyarokat is. Koncerteztek Dél-Erdélyben, a Zsíl völgyében és a Gyimesekben is. Szovátián évente karácsonyi hangversenyt tartanak. Szívesen énekelnek olyan kulturális rendezvényeken, amelyekre meghívják az együtttest. 2009-ben első alkalommal szervezték meg a Szováti Tavasz

Kórusfesztivált, amelynek mottójául Leopold Mozart axiómáját választották: „Az énekes zene a hangszeres zene örök ideálja.” A fesztivált hagyományosan évente megszervezik, amely mára a kórusok minősítő fesztiváljává nőtte ki magát. Erdélybe elsőként hívták meg a KÓTA minősítő bizottságát. A 2015-ös, VII. Szovátai Tavasz Kórusfesztiválon az Intermezzo Kamarakórus és karnagya, Fülöp Judit arany fokozatban részesült. Minden alkalommal a fesztiválra érkező énekkarok megtanulnak egy-egy művet, amelyet legkevesebb 300-an adnak elő közösen, összkari formában, a fesztivál záró momentumaként. Így került sor 2014-ben a Márkos Albert *Erdély* című melodramájának az előadására is. Jó alkalom volt ez arra, hogy Márkos Alberten keresztül felelevenítsünk egy olyan zenei formát, amely a középkorban volt fontos kommunikációs eszköz, majd a romantikában Liszt által újjáéledt és divatossá vált. Sajnos a 20. században kevés zeneszerző élt ezzel a kifejezési lehetőséggel.

Ezen tevékenységek eredményeként mára megvalósulhatott Fülöp Judit azon álma, hogy Szováta ne csak fürdő és turisztikai fellegvár legyen, hanem fesztiválváros is.

Ha jellemezni kellene Fülöp Judit tevékenységét, akkor legelőször azt mondanám, hogy Fülöp Judit egy bátor és ötletekben gazdag ember. Bátor, mert meg akarta valósítani és meg is valósította azt, amit az elődei tevékenységében követendőnek tartott. Bátor azért, mert egy énekkari hagyományokkal és zeneiskolával nem rendelkező városban már a kezdetektől az egyetemes zeneirodalom remekeihez mert nyúlni. Merte vállalni önmagát, nem félve sem az esetleges kudarcoktól, sem a sznobok véleményétől.

Fülöp Judit bátor ember azért, mert az eredményeit közkinccsé merte tenni. Amikor lehetősége adódott, a kórusait elvitte nagyobb városokba, elvitte a határainkon túlra is, hogy láthassák, milyen a Székelyföldön kívüli zenei élet, milyen egy igazi koncertterem.

Fülöp Judit bátor ember még azért is, mert munkájával mindig a különös esztétikai kategóriáit véli megvalósítani. Különös az, ahogyan megszervezte az Intermezzo Kamarakórust, különös az, ahogyan a városban és a kollegái sorában híveket, pártolókat, segítségeket tudott maga mellé állítani.

Mindehhez egy ötletekben gazdag, nagyszerű pedagógiai érzékkel megáldott emberre volt szükség. Szükség

volt egy olyan megszállott emberre, aki mindenekelőtt az embert tiszteli, aki az embert olyan dolgokra szeretné megtanítani, amire esetleg más nem képes, aki a nagy dolgokat egyszerű nyelvezettel, célratörően tudja átadni másoknak úgy, hogy a másik számára az újszerűséget, a meghódított világot jelentse. Így magáénak tudhatja Christoph Gluck gondolatait, mely szerint: „Az egyszerűség, az igazság és a természetesség a szépnek nagy alapelvei minden művészi alkotásban...

Munkám legnagyobb részének a szép egyszerűség keresésére kell szorítkoznia.”

Küzdelmesen szép, becsülettel végigvitt pedagógusi és kóruskarnagyi pályája során vált mások által tisztelt, hiteles emberré, aki méltán érdemli ki a szakmai közösség elismerését, a Márkos Albert-díj odaítélése által. Köszönet munkájáért!

(Elhangzott 2016. november 14-én Kolozsváron, a Romániai Magyar Dalosszövetség ünnepi közgyűlésén)

Molnár Imre: Kilöködés (tusrajz, papír – a kovásznai Csoma-kiállítás anyagából)

Köllő Ferenc

Mayer Róbert méltatása

Mayer Róbert. Tóth G. Elemér felvétele

A közjóért! – nagyon tömören így határozhatom meg Mayer Róbert zenetanár-kar-nagy munkásságát, nevelői-oktatói tevékenységét.

Teszi mindezt szűkebb hazája: Gyergyószék, Székelyföld, Erdély zenei örökségének továbbviteléért, a minőségi magyar és egyetemes zeneoktatás ügyéért, úgy klarinéttanárként, népzéneszként, mint fúvószenekari karmesterként.

1977. október 7-én született Gyergyószentmiklóson tisztviselő családban. A zenével V. osztályosan került kapcsolatba, amikor is Páll Ibolya zenetanárnő beavagolta az általános iskola kórusába, amit annyira megszeretett, hogy ez határozta meg majd pályaválasztását. VII. osztályban felvételizett a csíkszeredai Nagy István Művészeti Líceumba klarinét szakra. Első tanárai Csiszér Pál és Sándor László, majd a középiskolában Bertha László magyarországi vendégtanár-klarinétművész voltak. A kórusmuzsikához való hűsége itt sem lankadt. Alulírott 15 évig dirigáltam a liceumi osztályosok kórusát és zenekarát, ahonnan négy év alatt Róbert egy próbáról sem hiányzott. A klasszikus zene mellett rajongott a népzeneért is. Megtanult brácsán és bőgőn is játszani, és osztálytársaival, Köllő Gerővel és Molnár Szabolccsal megalakították a Palló népi zenekart. Repertoárjuk az igen gazdag erdélyi autentikus népzeneből állt. 1994-ben megnyerik a Bukarestben rendezett Hora népzenei fesztivált. 1996-ban leérettségizett, majd ősztől felvételt nyert a nagyváradai zeneegyetem klarinét-zene-pedagógia szakjára. A két népzénesztársa is a váradi Partiumi Keresztény Egyetem zene szakjára felvételizett. A Palló zenekarral folytatták az elkezdett munkát, táncházat muzsikáltak, koncerteztek. A csodálatos erdélyi népi muzsikával bejárták Európát (Ausztria,

Németország. Hollandia stb.), valamint az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában is koncerteztek. Népzenei tevékenységükért 1999-ben A Közjó Szolgálatában díjat kaptak meg Nagyváradon. 2001-ben diplomázott le, és ugyanezen év ősztől a gyergyószentmiklósi zeneiskola (I–VIII. oszt.) tanárává vált. Klarinét szakos diákjai hamarosan az országos élvonalba kerültek. Antal Szabolcs növendéke kategóriájában megnyerte a Marțian Negrea versenyt Ploiești-en, majd később a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia hallgatója lett. Szintén 2001-ben vette át a gyergyóalfalvi Helikon fúvószenekar irányítását, amellyel 2002-ben ezüstfokozati díjat nyertek Mórón. Messzemenő támogatást kapott György István akkori alfalvi polgármestertől, aki jelenleg is támogatja őt a gyergyószentmiklósi száztagú fúvószenekar szervezésében. 2012-től oktatja a tekerőpataki ifjúsági fúvósokat. 2014-ben megalakult a gyergyószentmiklósi száztagú fúvószenekar, melynek oktatója és karmestere. 2016 októberében a magyarországi Mórón rendezett nemzetközi fúvósfesztiválon ezüst fokozatú minősítést nyertek. 2015-től Mayer Róbert a gyergyóditrói ifjúsági fúvószenesi csoport oktatója is.

Az oktatás és művészi irányítás mellett nyári fúvóstáborokat szervez, ahol ifjú zenészek tucatjai sajátítják el a fúvószeneszerzés titkait és szépségeit. Önzetlen oktatói, nevelői, karmesteri munkájában messzemenő támogatást kap a helyi önkormányzatoktól, valamint olyan magánszemélyektől, akik szeretik és pártolják a fúvószenét.

Közösségnevelő igényes zenei tevékenységét kísérfje a Jóisten áldása.

(Elhangzott 2016. november 14-én Kolozsváron, a Romániai Magyar Dalosszövetség ünnepi közgyűlésén)

Kovács András

Szakács Zoltán méltatása

Szakács Zoltán. Tóth G. Elemér felvétele

Öröm számomra, hogy egy olyan fiatalember tevékenységét dicsérhetem, aki tapasztalt karnagyainkhoz hasonlóan beleszerelmedett a műfajba. Tudjuk, hogy a zenei felkészültség mellett mennyi más tulajdonsággal kell rendelkeznie egy karvezetőnek ahhoz, hogy egy ilyen sokszínű hangszert, mint az énekkar, létrehozzon, hogy az együttlétek, a közös munka zenei, esztétikai és emberi nevelő hatása mellett kialakítson egy rá figyelő, kitartó, egymást segítő közösséget. Szakács Zoltán, akinek karvezetői és zenetanári munkásságát a kezdetektől ismerem, rendelkezik ezekkel a tulajdonságokkal. Bár a zeneiskolában a kórus órákat nem kellett látogatnia, mert mint hangszeres a zenekarban hegedült, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Zenei Tagozatán viszont énektechnikát is tanult, és két kórusban énekelt: az egyetemében és a Nagy István Ifjúsági Kamarakórusban, melynek a mai napig tagja. Vallomása szerint ezekben az években szerette meg a vokális zenét.

A sikeres államvizsga után Marosvásárhely és a közeli falvak iskoláiban tanított. Ezekben az általános iskolákban kórusokat szervezett, melyek szereplése színvonalasabbá, szebbé tette az intézetek ünnepi alkalmait, előadásait. 2011-ben mint búzásbesenyői zenetanárt a helybeliek felkérték vegyeskaruk vezetésére. Rövid idő alatt a gondjára bízott Búzásbesenyői Gaudete Kamarakórus elismert együttesévé vált a megye magyar kóruséletének. Találkozókon, ünnepségeken sikerrel szerepelt. A karnagy 2013-ban indítványozta öt-hat kórus részvételével egy Adventi Kórustalálkozó szervezését Búzásbesenyőben. Ötletét a helyi polgármesteri hivatal, az egyházak, sőt helyi magánszemélyek is felkarolták, támogatták, így az idén negyedik alkalommal kerül majd sor a találkozóra. A lelkiismeretesen, szeretettel végzett munka előbb-utóbb meghozza gyümölcsét és az elismerést.

Az idén Szakács Zoltánt felkérte a mezőpaniti Vivit Vegyeskar a vezetésére, és ő a felkérést elfogadta, így most már két együttes vezetője. A búzásbesenyői RMDSZ pedig szintén idén a község Pro Besenyő díszpolgári címével tüntette ki.

Gondolom és remélem, hogy kedves fiatal kollegám, volt tanítványom, jelenlegi énekesem, Szakács Zoltán rövid laudációja, valamint az általam elmondottak is bizonyítják, hogy a Romániai Magyar Dalosszövetség vezetőségének idei Seprődi János-díja megérdemelten jó kezekbe kerül. A további eredményes munkához kívánjunk kitartást, jó egészséget a kitüntetettnek.

Vetró László: Önarckép Pegazussal (patinázott gipsz – a Csoma-kiállítás képanyagából)

Fórika Balázs

Gergely Gábor méltatása

Gergely Gábor. Tóth G. Elemér felvétele

Gergely Gábort középiskolás diákkora óta ismerem személyesen, aki diákként a kantai templomi énekkar munkájában is részt vett a vakációkban, majd rövid ideig a Cantus kamarakórusnak is tagja volt. Szerénysége, segítőkészsége, szorgalma, következetessége, szakmai és szellemi képességeinek folyamatos gyarapítása azóta is a legfőbb ismérvei.

Gergely Gábor 1979. május 8-án született Kézdivásárhelyen. Az általános iskolát szülővárosában végezte, majd a gyulafehérvári Gróf Majláth Gusztáv Károly Római Katolikus Líceumi Szemináriumban érettségizett 1997-ben. 1999-ben kantori oklevelet szerzett a gyulafehérvári Egyházzenei Bizottság előtt. 2007 és 2010 között a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneakadémia távoktatási tagozatán tanult zenepedagógiát. 2013-ban Székelyudvarhelyen a Bolyai Nyári Akadémia keretében karvezetői továbbképzőn vett részt, 2014-ben tanári véglegesítő vizsgát tett. 2011 és 2015 között a kolozsvári Zeneakadémián tovább folytatta tanulmányait: Ana Rusu tanárnő osztályában klasszikus magánéneket, Adriana Lucia Neculai

osztályában zongora mellékhangszert tanult.

A kántori szolgálatot Csernátonban kezdte 1998-ban. A következő évben Fel-torján szolgált, majd a kötelező katonai szolgálat után 2000 és 2005 között Kézdikővár és Szárazpatak kántora, 2005-től pedig a kézdivásárhelyi Boldog Özséb plébánia főállású kántora, 2006-tól bedolgozó tanárként is tevékenykedik a Molnár József Általános Iskola zene tagozatos szakán mint zongoratanár és korrepetitor. De megjelenése óta szerkeszti a Boldog Özséb plébánia *Élő vízforrás* című havilap liturgikus és egyházzenei rovatát.

2000-ben Kézdikőváron, majd 2003-ban Kézdiszárazpatakon megalapította a ma is működő egyházi kórusokat. 2007 és 2009 között vezette a Molnár József Iskola diákkórusát. 2005-től vezeti a Boldog Özséb felnőtt kórust, de mint vérbeli pedagógus, aki az utánpótlás kinevelését is fontos célkitűzésként követi, 2009 tavaszán megalapította a Boldog Özséb gyermekkórust. Mivel az időközben kétnaposra kiterjedt Felsőháromszéki Kórusfesztivál, amelynek második napján a templomi énekkarok mutatkoznak be – mintegy 14-16 kórusral –, túlságosan megterhelő lenne a gyermekek számára, így elvállalta, hogy számukra külön időpontban teremt lehetőséget a megmérettetésre. Így idén, október 22-én már második alkalommal szervezte meg a Felsőháromszéki Római Katolikus Gyermekszkólák és Kórusok Találkozóját a kézdivásárhelyi Boldog Özséb Plébániatemplomban, amelyen öt gyermekkórus vett részt. A Boldog Özséb felnőttkórusal elsősorban a liturgia szövegétélén fáradoznak, ezért az egyházi kórusirodalom széles palettáját tudják a több mint ötven műből álló repertoárjukon, amelyben középhaladó és félnehéz besorolású művek is megszólalnak a kötelező gregorián tételek mellett. Az sem mellékes, hogy hetedikes fiával, Zsolttal, aki több népdalverseny dobogója volt már az ő korosztályában, szólóénekekre és kórusra írt műveket is színvonalasan szólaltatnak meg. Tökéletesen illik rájuk híres mondásunk: „a fát gyümölcseről”,

hiszen Zsolti – aki most az ünnepségen is jelen van édesapjával – kristálytisza gyermekhangjával már évek óta emeli a különféle történelmi megemlékezések, tárlatmegnyitók, kulturális rendezvények fényét.

Igen. Fát gyümölcseről, mestert alkotásáról, jó pedagógust tanítványáról ismerjük meg. Tanítványai nemcsak a különböző hangszeres versenyeken, vetélkedőkön bizonyítanak sikerrel, de az énekkar zongora-, illetve orgonakíséretét évek óta biztosító, jelenleg tizenkettedikes Bíró Beáta is Gergely Gábor tanítványa.

Summázva: az egyházi kórusmuzsika, az utánunk következő generációk zenei nevelése jó kezekben van. A következetes, minőségi munka, a biztos szaktudást igénylő hangképzés, a kiváló kórushangzás és a magasra tett mérce megtartása/megtartatása meghozta gyümölcseit: a környék egyik legkiválóbb templomi ének kara a Boldog Özséb kórus, amely nemcsak otthon, saját templomában, hanem minden egyes alkalommal, minden helyszínen egyformán kiválóan teljesít. Így hallhatták már éneküket a csíksomlyói kegytemplomban, a gyimesfelsőlóki, kézdikővári, kézdiszentléleki, gelleneci, ozsdolai, altorjai katolikus templomban, a kézdivásárhelyi református templomban, a Vigadó Művelődési Ház színpadán, Kézdivásárhely főterén, a kolozsvári Szent Mihály plébániatemplomban és a gyulafehérvári székesegyházban egyaránt.

Most, e megtisztelő, de ugyanakkor még több felelősséget és odaadást követelő kitüntetés alkalmával szívből kívánom, hogy az ezelőtt húsztendővel kiérdemelt jellemzőihez hűen: töretlen hite, szerénysége, segítőkészsége, szorgalma, következetessége, szakmai és szellemi képességeinek folyamatos gyarapítása legyen továbbra is legfőbb mozgatórugója, s így emelje a szürke hétköznapokban megfáradt emberek lelkét azokba a régiókba, ahová csak a zene képes felemelni. Így szolgálhasson tovább Isten még nagyobb dicsőségére!

(Elhangzott 2016. április 9-én Kolozsváron, az EMKE díjkiosztó ünnepségen)

Gaal György

Asztalos Lajos méltatása

Asztalos Lajos. Horváth László felvétele

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy az utóbbi évtizedekben alig van a múlt iránt érdeklődő kolozsvári, aki ne ismerne Asztalos Lajos nevét, munkásságát. Ő Kolozsvár helytörténésze, aki évente többször is vezet városnéző sétákat, ő az, aki hétről hétre a helyi napilap, a *Szabadság* hasábjain közelképbe hozza a város titkait, s ő figyel fel leggyakrabban a műemlékrombolásokra. S az ő könyvei is ott sorakoznak a várost szerető polgártársaink polcain, mert belőlük lehet a legkönnyebben tájékozódni egy-egy város-történeti kérdéssel kapcsolatban. Azt már csak kevesebben tudják, hogy több nyelvet beszél, műfordító és eszperantista, nyelv műveléssel is foglalkozik. S a politika sem idegen számára. Egy kicsit ő is az erdélyi polihisztorok sorába való, a történelem formálta ilyenné.

Már születésekor is a világtörténelem bábáskodott fölötte. Szülei az első világháborút lezáró hatalmváltást követően – akkor még külön-külön – azt remélték, hogy Párizsban, a világ fővárosában jobb életkörülmények közé jutnak. Az erdélyi szabómester s az ugyanide való varrónő Párizsban találkozik össze, s ott születik Lajos fiuk 1936. január 31-én. Néhány év

múlva a honvágy hazaúzi őket, s a kis Lajos már Kolozsvárt ismerkedik meg a világgal, itt lesz a Református Kollégiumból 2-es számú Fiúközépiskolává átvedlő tanintézet diákja. Osztálytársai-val együtt 1952 tavaszán a rendszer ellen szervezkednek, s röpcédulákat nyomtatnak-terjesztenek. Persze lebuknak, háromévi börtönbüntetéséből kettőt tölt le. Így aztán megbélyegzetté válik. Miután 1955-ben leérettségizik, hiába próbálkozik, nem engedik értelmiségi pályára. 1956-ban ugyan bejut a Bolyai Tudományegyetem földrajz-természetrajz szakára, de két év múlva egy tisztogatás során eltávolítják az egyetemről. Csak kétkezi munkás lehet belőle.

1959 elejétől kötőipari munkás lett, közben egy fél évre katonai munkaszolgálatra vitték, aztán 1962-ben bekerült a munkásosztály legintelligensebb rétegébe, a nyomdászok közé gépszedőnek. Néhányszor még próbálkozott az egyetemi továbbtanulással, de mindig elutasították. Úgyhogy 1991 tavaszán a nyomdából ment nyugdíjba.

Munkásként is értelmiségi életet élt. Állandóan tanult, főleg nyelveket. Elsjátította a spanyolt, a portugált, a galegót. Fordított is ezek költészetéből, népmesekincséből. Sőt, *Az ember tragédiáját* is tolmácsolta spanyol és galegó nyelven. Bejárta Kalotaszeget, s ott gyűjtötte a népköltészetet, a kolozsvári mondákat is lejegyezte. Csak az 1989-es fordulat után kaphatott útlevelet, hogy 1993-tól kezdve három alkalommal is felkeresse a Galego Nyári Egyetemet. Ekkoriban a szervezkedő kisebbségi politikai életnek is harcos szereplője volt. Gyakran hasonlítgatta a spanyolországi kisebbségek helyzetét a romániaiakéhoz.

Mindig érdekelte a történelem. E téren azonban a rendszerváltás előtt szinte lehetetlen volt megnyilatkozni. A cenzúra szigorúan őrködött a történelem egysíkú hamis értelmezésének a szabályaira. Az 1990-es évek forgatagában Asztalos Lajos is éppen a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaságban talált olyan munkaközösségre, amely a magyar műemlékek megmentésére, a helytörténet tényszerű feltárására szövetkezett. A társaság biztatására fogott hozzá a város

feliratainak gyűjtéséhez. A Demeter János és Lówy Dániel korábbi gyűjtését is felhasználó tekintélyes és úttörő kötet az eredeti tervek szerint a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság adta volna ki. Végül egy élelmesebb kiadó gondozásában 1996-ban *Köbe írt Kolozsvár* címmel jelent meg. 2004-ben egy újabb alapvető munkát adott közre, melynek nagy része korábban a *Szabadság* hasábjain is megjelent: *Kolozsvár. Helynév- és településtörténeti adattár* címmel. Ez kézikönyvvé vált. A város hatalmváltozásokhoz kötődő névanyagának történetét dolgozta fel Szabó T. Attila ilyen irányú gyűjtésére is alapozva. 2008-ban tette közzé a *Kolozsvár épített kincsei* című képes városkalauzát, amellyel napjainkban is sokan járnak a belváros utcáit. Aztán következett a személyes élményeket felelevenítő 1944. június 2. – *Kolozsvár bombázása* című Papp Annamáriával közösen összeállított dokumentumkötet (2014-es kiadás), amely egy igazi sikerkönyv lett. Tavaly augusztusban pedig bemutattuk a *Kolozsvár – közelről* című, 37 írását összegző gyűjteményét. Ez csak az I. kötet, a folytatást idénre várjuk. S a város 700. születésnapja küszöbén még Asztalos Lajos több kötete is megjelenésre sorakozik fel a kiadóknál.

Az utóbbi években Asztalos írásaiban egyre több a visszaemlékezés. Kitűnő memóriájának köszönhetően fel tudja idézni gyermekkorára városát, utcák és házak hangulatát, az egykori lakók nevét, foglalkozását, sorsát. Már csak kevesen vannak, akik az 1940-es és 1950-es évekre emlékezzenek, s még kevesebben, akik emlékeiket meg is örökítették. Életpályájának megírásával nagy szolgálatot tehetne helytörténetünknek.

A Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság egyik alapító tagját, hosszú ideig titkárát, jelenleg is választmányi tagját tiszteli Asztalos Lajosban. Helytörténeti munkássága minden szempontból megfelel a társaság célkitűzéseinek. Éppen ezért méltónak véljük, hogy 80. születésnapján a társaság tiszteletbeli tagjai közé iktassuk.

(Elhangzott 2016. április 16-án Kolozsváron, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság évi közgyűlésén)

Kelemen Hunor

Hegedüs Csilla méltatása

Hegedüs Csilla. Horváth László felvétele

Nehéz dolog közvetlen munkatársat nyilvánosan méltatni. Az ember nyilván el akarja kerülni a részrehajlás látszatát még akkor is, ha tudja, hogy felkértje a méltatásnak, de nem felterjesztője a díjazottnak. De nehéz amiatt is, mert nem ehhez vagyunk szokva házon belül. Egy dicséret legalább egy, de inkább két-három kritikai megjegyzéssel váltakozik a mindennapi munkában.

Ám ha eltekintünk a mindennapok sűrű valóságától, ha csak a teljesítményre összpontosítunk, akkor büszkeséggel és elégedettséggel tölthet el bennünket az a tény, hogy a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság díja igazán jó helyen van Hegedüs Csilla kezében. Hogy úgy mondjam: oda illik.

Szédületes lendületét irigyelheti tőle elsősorban környezete. De hadd tegyem hozzá rögvest: ez a lendület életbevágó azon a szakterületen, amelyen dolgozik. Hatalmas szükség van erre a képviselőben azért, hogy ne lehessen a kultúrára egyszerűen csak legyinteni, és azért is, hogy ne csak szimbolikus helyet töltsön be erdélyi magyar társadalmunkban, hanem igenis megkapja azt a kitüntetett figyelmet, amelyet busásan megérdemel.

Mert bármennyire is szimbólum például a bonchidai Bánffy-kastély, bármennyire is illik rá az Erdély Versailles-ja megtisztelő címke, nem születne újjá fokozatosan saját hamvaiból évről évre, ha szédületes műemlékvédő lendületével nem Hegedüs Csilla vette volna oltalmába. És ez az oltalom nem szimbolikus, nem képletes. Mert aki azt állítja, hogy a rommá zúzott örökségünk helyreállításához pusztán csak egy kevés akarat szükséges, az még hírből sem ismeri ezt a munkát. Láttuk, meggyőződhattünk arról, hogy egy ilyen ívű és nehézségű terv megvalósításában a hit, a jó szervezőkészség és az örültségként is értelmezhető elszántság legalább annyira fontos, mint az akarat és a szakmai tudás.

Jól ismertem ezt a projektet, Hegedüs Csillát is az idő tájt ismertem meg, ezért sem vacilláltam sokat, amikor

első kulturális miniszteri mandátumom idején arra kértem Csillát, legyen műemlékvédelmi tanácsosom a szaktárcánál. Ma már mindketten jól tudjuk, megtapasztaltuk, hogy a fenti kvalitások napi használata és pallérozása cseppet sem jelent túlzást, amikor a magyar műemlékek védelméről, a magyar kultúrára megszerezhető támogatásról kerül szó a központi közigazgatásban, Romániában. És a már felsorolt tulajdonságainak köszönhető az is, hogy Csilla kiválóan helytállt tanácsosként, később pedig műemlékvédelmi államtitkárként és rövid ideig miniszterként is. Mert a legnagyobb adminisztratív bonyodalmak és kibogozhatatlannak tűnő gócok közepette sem tévesztette szem elől azt, hogy mi a küldetése, mi az ő szerepe a szaktárcánál. És akik ismerik őt, tudják: amit egyszer a fejébe vesz, azt meg is csinálja.

Úgy gondolom, hogy a két évtizedet felölelő eddigi szakmai tevékenységének dicsérete szinte egyenlő a sima tényfelsorolással, hiszen a Bánffy-kastélyt felújító Transylvania Trust Alapítvány létrehozása után rögtön a rangos nemzetközi díjat, az Europa Nostrát kellene emlegetnem, majd a brüsszeli Európai Örökség bizottságban való szakértői jelenlétét, netán azt, hogy az RMDSZ-nek az egyik legkiválóbb multidiszciplináris programja, az Örökségünk őrei is Hegedüs Csilla kezdeményezésére jött létre.

De hadd említsem meg azt a nagy horderejű és sikeresen kivitelezett terünket, amelynek eredményeként – példás összefogással – a Házsongárdi temető 397 valódi ritkaságnak számító síremléke felkerült az országos műemléklistára, és ezáltal egyéni védelmet is kapott. Igen, ehhez egy olyan műemlékvédő kellett, aki bármilyen tisztséget is töltsön be, soha nem feledkezik meg identitása egyik fontos szeletéről, nevezetesen arról, hogy ő kolozsvári, egy pontosabb megfogalmazásban: öntudatos kolozsvári műemlékvédő, aki mindig szívén viseli a kincses város épített örökségének sorsát, állapotát, jövőjét.

De a magyar műemlékeknek kijáró kiemelt figyelem, támogatás és tisztelet mellett van egy másik elv is, amelyről Csillával azonosan gondolkodunk, és amelynek egyértelműen ő az élharcosa – az volt civil szervezeti vezetőként, a kulturális tárca tisztségviselőjeként és most, ügyvezető alelnökként is ezt vallja: az örökségvédelmi munkának elsősorban akkor van értelme, ha a közösség, a benne vagy közvetlen közelében élő emberek hasznélvezői ennek a tevékenységnek. Mondhatnám úgy is: az örökségvédelem nemcsak dísz, afféle fűszerezése kisebbségi létünknek, hanem igazi közösségi ügy. Ha úgy tetszik, alapanyaga annak.

Fontos tehát, hogy a közösség és műemlékek lakói értsék és értékeljék azt az örökséget, amelyet rövid időre kölcsönkaptak az elődöktől azért, hogy épességben átadhassák majd az utódoknak. Tulajdonképpen ezt kell szolgálnia a műemlék-helyreállításnak, bármennyire is úgy tűnik, hogy ez egy önmagáért való szép foglalatosság.

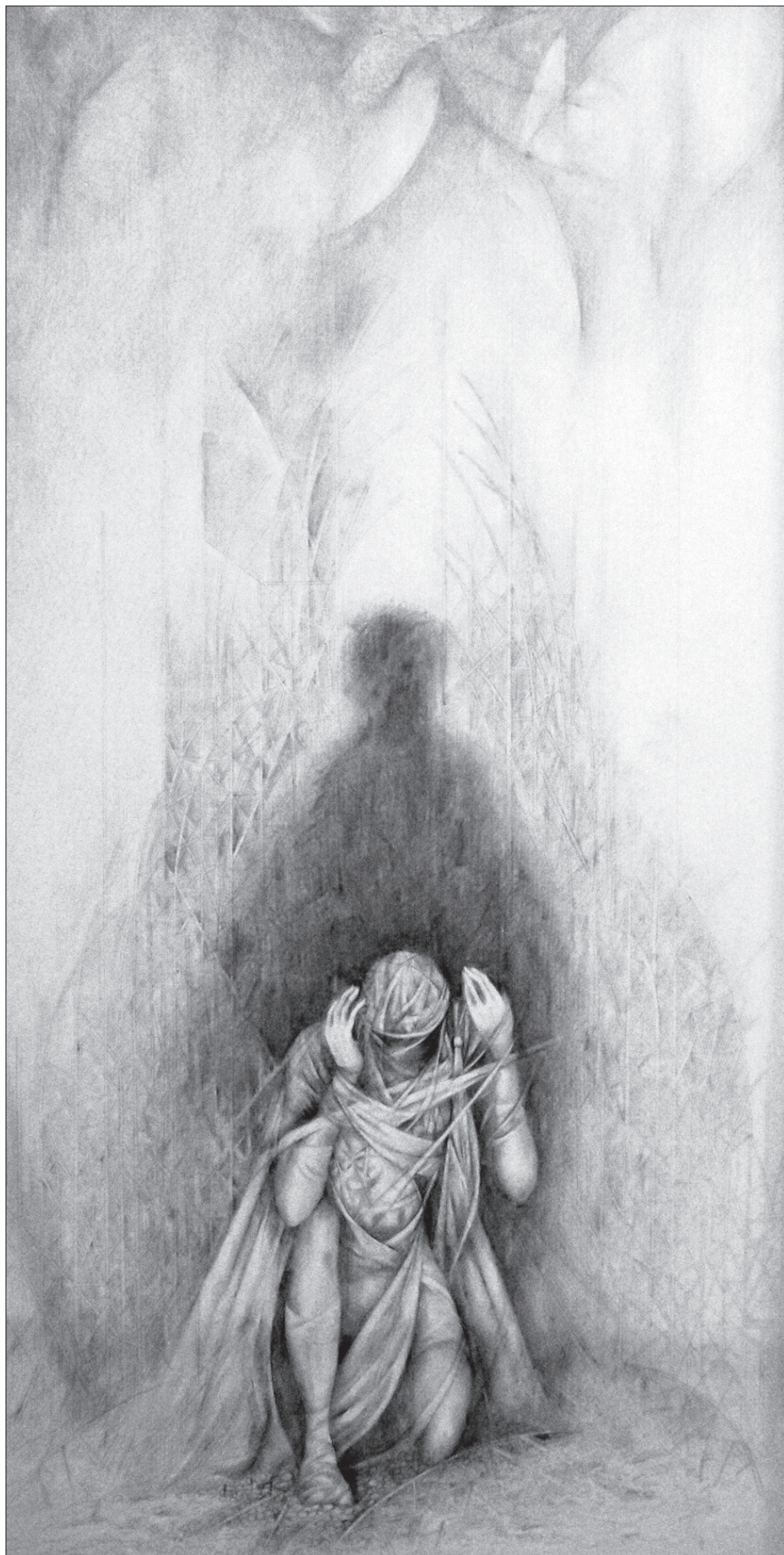
Hegedüs Csillának ez a gyakorlatias szemlélete minden eddigi tisztségében helytállóan bizonyult, még a legmosztohább területen, a politikában is sikerült meghonosítania azt a szemléletet, hogy műemléket védeni, bizony nemcsak nemes feladat és erkölcsi kötelesség, hanem közösségi hasznot jelentő tevékenység is.

Öröm számomra, hogy kollégák, azonos elveket valló munkatársak lehetünk.

Engedjék meg, hogy köszönetemet fejezzem ki a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaságnak, hogy 2016-ban ezzel a díjjal Hegedüs Csillát tünteti ki, ugyanakkor szeretném megköszönni Csillának eredményes örökségvédő munkáját. No meg azt is, hogy a kortárs kultúrát is lelkesen felkarolja ügyvezető alelnökként: jelenleg éppen a Virtuózok nevű tehetségkutató verseny mentora, amelyben komolyzenét játszó tehetséges gyermekek, fiatalok mutathatják meg talentumuk legjavát a világnak.

Csilla, engedd meg, hogy gratuláljak az elismeréshez. Azt kívánom neked, hogy további sok-sok évtizedig a néha egyeseket bosszantó, de soha nem bántó szédületes lendülettel foglalkozhass azzal, amit a legjobban szeretsz: az erdélyi magyar kulturális örökség védelmével.

(Elhangzott 2016. április 16-án Kolozsváron, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság évi közgyűlésén)

Muzsnay Ákos: Fohász (ezüstvessző, papír – Csoma-kiállítás)

Jenei Tamás

Tárkányi István méltatása

Tárkányi István. Vetési László fényképe

István 24. alkalommal osztja ki az Erdélyi Református Egyházkerület és a Diaszpóra Alapítvány a Czelder Márton- és a Földes Károly-díjat.

Öröm számunkra, hogy ma, 2016. szeptember 25-én Tárkányi Istvánt, az Újősi Református Egyházközség lelkipásztorát a nyugdíjba vonulása előtt, a gyülekezetéből való kibúcsúzása ünnepén díjazzuk.

Tárkányi István 1951. március 23-án született a kalotaszegi Mákófalván. Kolozsváron a Báthory István Elméleti Líceumban érettségizett, majd 1970-ben sikeresen felvételizett a kolozsvári Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézetbe.

42 éves lelkipásztori szolgálatát a Csekelaki Református Egyházközségben kezdte 1974-ben. Idehozza élete párját, Takács Irma tanítónőt, aki tiszteletes asszonyként, tanítónőként, majd óvónőként is végig kitartó társa a gyülekezet- és népszolgálatban. 1976. március 1-től már a mezősegi Magyarfrátán vannak, ahol 15 évet szolgálnak. A lelkipásztor úr hűségesen végzi a szolgálatokat az anyaegyházközségben és a szórványokban, a frátai tanyákon, Berkenyesen és Mezőszoporban. Minden vasárnap szolgál a szórványokban is. Az igencsak nehéz időkben a romos régi helyett új parókiát épít, templomokat javít. Legjobb tudása szerint teszi azt, amit azokban a nem könnyű esztendőkből tenni lehetett.

1991-ben hívja meg az újősi gyülekezet, ahol 25 éven keresztül együtt szolgálják a „templomot és iskolát”. Mint általában a Mezőségen szolgáló lelkipásztoroknak, neki is vannak szórványgyülekezetei, Fűzkúton, Lompérden és Mezőszentmihályon. Szép és meghitt kapcsolat alakult ki a lelkesi család és a gyülekezet között. Ez a meghitt kapcsolat végig megmarad, annyira, hogy a lelkesi család nyugdíjas

éveire is itt vásárol magának lakást, és itt maradnak. A gyülekezetből, a templomból soha nem hiányoznak a „csillagszemű” gyermekek és az ifjak. A gyülekezetben eleven a hitélet, ami a hűséges pedagógusi, pásztori munka gyümölcse!

Lelkeszi szolgálata mellett több egyházmegyei tisztséget is betöltött, többek között a Dési Református Egyházmegye főjegyzője is volt.

Idézzük a neki szóló díszoklevél értékelését: „Lelkeszi szolgálatának negyvenkét éve alatt hűséges maradt a Mezőség magyar református népéhez. Élete és lelkeszi munkája Csekelaka, Magyarfráta és Újös gyülekezeteihez és szórványaihoz kötődik. Megváltó Krisztusának, szétszórt népének önfeláldozó pásztoraként, Irma hitvestársával együtt tanítónőként, óvónőként szolgálnak az Úrnak. Küldetésnek tekintették a kalotaszegi és székely gyökereket, ahonnan vétettek, szent megbízatásnak a szórványok szolgálatát.”

Az *Igehirdető* főszerkesztőjeként elmondhatom, hogy az írásban is mindig szolgálatkész volt: valahányszor felkértem egy-egy prédikáció megírására, az írása határidőre mindig ott volt az asztalomon.

Hisszük, hogy az az Úr Jézus, aki őt hitvesével együtt elküldte a mezősegi anya- és szórványgyülekezetekbe megkeresni és megtalálni a századik elveszett juhok, az az Úr Jézus, amaz utolsó napon majd ezt mondja mindkettőjüknek: „Jól van, jó és hű szolgám, kevesen voltak hű, sokra bízlak ezután; menj be a Te Uradnak örömébe”. (Mt. 25, 21)

Ezekkel a gondolatokkal nyújtjuk át most neki – szeretett közössége körében, tisztelettel és szeretettel – a Czelder Márton-díjat!

(Elhangzott 2016 szeptember 25-én a Beszterce-Naszód megyei Szász-Újösön)

Vetési László

Máthé István méltatása

Máthé István. Vetési László fényképe

Nem tudom, hogy a romániai magyar közéletben elmúlt 26 év alatt tüntettek-e ki érdé-lyi magyar földművest olyan szolgálatért, amit elsősorban nem mezőgazdasági munkájáért, sikereiért kapott, hanem ezért, mert egy közösségben hűségesen elvégzett mindent, amit lelkiismerete, az általa viselt közösségi-egyházi hivatalai szerint reá bíztak.

Almásmálom különös faluközösség a hajdani Szolnok-Dobokában, a mai Kolozs és Beszterce megye határán. Itt, ebben a tágas völgykatlanban, melyet körülölelnek dombok, házak, tanyák, elfogynak az utak: aki ide érkezik, annak nincs hová tovább utazni, csak a tanyákba, itt le kell telepedni, és a helyiek vendégszeretete fogadja. Fogadja mindaddig, amíg el nem megy. És ez a szeretet egyaránt kijár vándornak, utasnak, rokonnak, ismeretlennek, legfőképpen pedig az itt szolgáló lelkipásztoroknak és tanítóknak.

Almásmálom magyar lélekszáma sosem volt olyan nagy, mint a vele szomszédos Magyardécséé, Bálványosváraljáé: csupán 1900 és 1940 között haladta meg az 500-at, azóta fogyatkozik,

de kis népe így is él és élni akar. Ennek a közösségnek volt bölcsen vezérlő számadó gondnoka, hosszú időn át és jelenleg is presbitere a hegymegetti Máthé István. Abból a népes Máthé családból származik, amely a falu családjainak nagy részét képezi. István egyházi-közösségi hivatala alatt többször is voltak nehéz idők, de a problémákat maguk, együtt oldották meg, szeretetben, ahogy ő fogalmazott, „soha sem engedték ki a faluból a bajt”.

Máthé István, a magyardécsi születésű Ilona hitvesével, lányaikkal és azok családjával együtt messzire világitó példát mutatnak, erejük és lelkük szerint együtt vigyáznak erre a kis falura, egyházra, és lassan utolsó dolgos kezű munkásai, harcosai a hegymegetti tanyavilágnak, ahol élnek.

Aki elfárad, aki úgy érzi, hogy már nem nagyon volna értelme munkájának, életének, az mássza meg a Papoldalát, gyalogoljon ki a hegy mögé, de nyugodtan menjen ki a Nyírmezőbe, a Szíkfához és a Vállaskúthoz, a Pipába, vagy a Bódi hegybe, de átmehet Darócba és Kisbátonba is. Megláthatja, hogy ezeket a kis tanyákat még most is minden küzdelmet vállaló, építő, nemes lelkű népek lakják. Akik még ott élnek, a legderekabb magyar emberek, családok, akik még hisznek abban, hogy szeretni lehet, szeretni kell egymást és kötelező óvni ezt a földet, a természetet is. Amikor pedig azt látjuk, hogy a szomszédos Kisbátonban annyi évtized után összefogásból kéttucatnyi magyarnak végre magyar református templom épül, megértjük, hogy valóban nem mondhatunk le egyetlen a kis magyar tanyavilágról sem.

„Szemeimet a hegyekre emelem, onnan jön az én segítségem” – ezeket a sorokat mintha a málomi dombokon írta volna a zsoltáros. Ott közel vagyunk Istenhez, és nem távolodunk el egymástól sem. Onnan a magasból, ahol a Máthé család lakik, jól látszik a Nagy-Szamos völgye, Bethlen városa, Csicsó vára és a Széplés hegye. Aki onnan lenéz a völgyekre, és szemeit a hegyekre emeli, megéri és meglátja a fentről jövő segítséget. A Máthé család vezérigéje lett ez a zsoltár – „segítségem az Úrtól van, aki teremtette

az eget és a földet” –, hisz dombok fölött, hegyekre emelt tekintettel élnek, életük minden bajában, nehézségében.

Ezzel az elismeréssel Máthé Istvánnak 70. születésnapján és Ilona hitvestársának csak annyit szeretnénk megköszönni, hogy hűségesek. Itt, Málomban és a hegy megett nem az volt az életcéljuk, hogy világrengető dolgokat tegyenek, hanem távol a világ zajától és lenn a faluban is szépen, csendesen végezzék azt, amit rájuk bízott teremtő Istenük és lelkiismeretük. Nevelték a lányokat, gondoskodtak családjukról, művelték a földet, gondozták gyümölcsfáikat, hogy cseresznyét, almát, körtét teremjen, finom, vendégmarasztaló nemes bort préseltek, és csodás ízű körtepálinkát főztek. Házuk, otthonuk ajtaja, szívük is mindig, minden jóakaratú ember előtt nyitva volt. Közben pedig közfeladatokat is elláttak, őrizték egyházukat, vigyázták népüket, annak anyanyelvét és hitét, Ilona hosszú éveken át a helyi RMDSZ tevékeny elnöke volt. Óvták a csendet és a békét, és minden nap teljesítették családjuk, falujuk, népük iránti kötelességüket.

Itt sejtethetjük meg azt, hogy mi Almásmálom titka? Kérdezik ezt sokan, amikor annyi elfáradt falut, közösséget látunk szerteszét az országban és a világban. Miért maradt élete nagy élménye Gráf, Pongrácz, Vincze, illetve Nagy Ferenc lelkészeknek és családjainak, de a Tőkés családnak is ez a közösség, hogy felmelegszik a lelkük, amikor ez itteni népre, s az ő élményeikre gondolnak? Minden bizonnyal a szeretet himnusza a nagy titok. Az itt élők megtanulták és élük Pál apostol szavait: *a legnagyobb a szeretet*. Lehetnek bármilyen nagy bajok, gondok, nem a haragnak, a gyűlöletnek, hanem csakis a szeretetnek kell győznie.

Köszönjük ezt a 70 évet az Úristennek, köszönjük a bibliás Máthé családnak, a málomi közösségnek, és egészségget, jó munkát kívánunk mindenkinek. Almásmálom népe pedig olyan méltóságosan nemes lelkű maradjon, mint a nemes szőlő, amit megművelnek.

(Elhangzott 2016 szeptember 25-én a Beszterce-Naszód megyei Almásmálomban)

Szekeres Attila István

Kisgyörgy Zoltán méltatása

Kisgyörgy Zoltán. Kép: Hoffmann Edit

Kisgyörgy Zoltán 80 éves, 1974 óta Sepsiszentgyörgyön él és dolgozik. Igen, jól hallották: 80 évesen is dolgozik. A *Háromszék* független napilap aktív főmunkatársa, jelenleg is járja Háromszék, Erdővidék falvait, és rendszeresen közli riportjait. A terepen tapasztaltakat gyakran tarkítja az illető falu helytörténeti elemeivel, egyes családok múltjából vett anekdotákkal, borvízforrásokhoz, kőzetekhez, a templomtornyokban levő harangokhoz kötődő történetekkel. Hisz Zoli bácsi nemcsak újságíró, hanem helytörténeti szakíró, geológus és genealógus, harangkutató, idegenvezető, miközben nagy mesélő.

Személyes élményt fűzök közbe. 1995-ben, amikor Sepsiszentgyörgyre, a *Háromszék*hez kerültem, a köztünk lévő közel 30 év korkülönbség ellenére Zoli bácsi volt az első kolléga, akivel összebarátkoztam. Neki köszönhetően jobban ismerem Háromszéket, mint szülőföldemet, Marosszéket. Akkori riportútjaira elkísértem, ő meg mesélt az érintett településekről, lakóiról, műemlékeiről, borvizeiről, harangjairól, nevezetesebb családjaikról. Itt álljunk meg egy szóra. Barátságunknak alapja a vidék szeretetén túl az is, hogy a történelemtudomány két rokon segédtudományába vagyunk szerelmesek: ő a genealógiába, én a címertanba – és sokszor folytattunk eszmecsere e témakörökben.

De térjünk vissza Kisgyörgy Zoltánra! Árkoson született 1936. június 21-én, szülőfalujában és Sepsiszentgyörgyön járt iskolába, a Székely Mikó Kollégiumban érettségizett 1953-ban, majd a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen a földtan-földrajz szakot végezte el 1957-ben érdemoklevéllel. 1957 és 1960 között tanított Ozsdolán, Apácán, majd 1960 és 1990 között a Köpeci Bányavállalat geológus- és hidrogeológus mérnökekként dolgozott – 1974 és 1983 közötti megszakítással, amikor is a Kovászna Megyei Turisztikai Hivatal alkalmazottja volt. (A megígért szolgálati kertés házát nem kapta meg, és Sepsiszentgyörgyön biztosítottak családjá számára lakást.) Az erdővidéki

bányavállalatnál bányageológia és a hidrogeológia szakkörben tevékenykedett, naponta bejárta a mélyművelésű bányákat és felszíni fejtéseket, követte a szénréteg fekvésének alakulását. A mélységi lignitrétegekből lelkes bányászok segítségével számos gerinctelen és gerinces őslénymaradványt mentettek meg (masztodon, orrszarvú, tapír, ősvaddisznó, macskamedve stb). Kisgyörgy Zoltán gerinctelen őslényeket gyűjtött a megye minden területéről, de főleg Erdővidékről, ahol dolgozott. Ezeket részben a bányavállalatnál berendezett múzeumszekrényben tárolta, hogy a gyűjtőtársak is láthassák mentőmunkájuk eredményét. Hasonló múzeumszekrény állt és gyarapodott a sepsikőröspataki bánya klubjában is. A legértékesebb darabokat a Székely Nemzeti Múzeumnak adományozta, de kőzeteket, kövületeket és ásványokat juttatott a baróti múzeumnak, a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumnak, valamint iskolájának, a Székely Mikó Kollégiumnak. Bányageológusi pályafutása alatt régi bányászszerszámokból, mécsesekből, lámpásokból állított össze gyűjteményt, ezekből néhányat átadott Kászoni Gáspárnak, aki már akkor gyűjtögette a leendő baróti múzeum anyagát. Zoli bácsi sajnálattal közölte, hogy miután Sepsiszentgyörgyre költözött, a köpeci bányavállalatnál hagyott gyűjteményét szétlopkodták, a Kászoni Gáspár-féle alapgyűjteményből csak az maradt meg, amit átadtak a Székely Nemzeti Múzeumnak, az őslényeket őrző szekrény anyaga Erdővidék Múzeumába került – annak viszont nincs elég kiállítótere.

Kisgyörgy Zoltán nevéhez fűződik egy új fosszilis csigafaj, a rétegtani fontossággal bíró *Viviparus debreni* felfedezése. 1974 és 1995 között, földrajz és geológia szakos óraadó tanárként Sepsiszentgyörgy több általános és középiskolájában, köztük a Székely Mikó Kollégiumban is oktatott. Időközben barlangkutatóval is foglalkozott, tanítványaival turistaösvényeket jelölt meg a Kárpát-kanyarban. 1990-től a *Háromszék* független napilap belső munkatársa, rovatvezetője, mai napig

száguzó riportere, néhány éve főmunkatársa.

De térjünk át Erdővidékre, amelynek díját éppen átvenni készül! Kisgyörgy Zoltán erdővidéki pályafutása idején tagja volt a bányavállalat színjátszó társulatának, bányász énekkarának, részese a mindenkori bányásznapok műsorának, a szakszervezet kultúrfelelőse volt. 1963-tól bekapcsolódott a baróti művelődési mozgalomba, változatos témájú cikkeket közölt Erdővidékről az országos és a helyi lapok majdnem mindenikében. Ismeretterjesztő előadásokat tartott Erdővidék minden falujában. Többedmagával barlangászokört alakított, bejárták a Vargyas epigenetikus völgyének legtöbb barlangját, számos turistaösvényt jelöltek meg egész Erdővidék területén. Kultúrtörténeti és tudományos ismereteit értékesítette az 1972-ben megjelent *Erdővidék* című művelődéstörténeti magyar és román nyelven megjelent kalauzban, amely évtizedekig a helytörténeti vetélkedők szakirodalmát képezte.

1972-ben – az erdővidéki szénbányászat centenáriuma alkalmával – a földtani tevékenysége és a közművelődés terén kifejtett eredményei elismerésül, valamint a *Köpecbánya 1872–1972* című ipartörténeti monográfia összeállításáért Munka Érdemrenddel tüntették ki.

A kitüntetéseknel tartva, szintén erdővidéki elismerés: 2001-ben Barót város díszpolgárává avatták. Az Erdélyi Kárpát Egyesület tiszteletbeli tagja címet kapott annak elismeréseként, hogy 1992-ben ő volt a háromszéki EKE alapító elnöke, 2007-ben Sepsiszentgyörgy város Pro Urbe díjával tüntették ki, 2002-ben, majd 2016-ban megkapta a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének nívódíját, az RMDSZ Ezüstenyő-díjban részesítette (2013), majd 2014-ben földtani, helytörténeti, szakírói és újságírói tevékenysége elismerése jeléül Ader János, Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét adományozta Kisgyörgy Zoltának. Nehezen lehet valaki próféta saját hazájában: 2016-ban szülőfaluja, Árkos díszpolgárává avatták.

Kisgyörgy Zoltán számos Erdővidékkel kapcsolatos szaktanulmányt és ismertető anyagot közölt magyar, román és francia nyelven, könyvei jelentek meg a szűkebb Erdővidékről és főként a teljes Háromszékről: megyeismertető, bányatörténet, turistakalauz, harangos könyv, vártúrakalauz, borvizeskönyv.

Ezek után engedjék meg, hogy idézzek egy passzust egy interjúból (Csinta Samu: *Kövek becsülete, Háromszék hírsége*, megjelent a *Háromszékben* 2016.

június 18-án): „Nagyon jól érzem magam ennek a szerkesztőségnek a tagjaként, amely akkor fogadott be, amikor a bánya éppen »omlott ránk«, 40 százalékos fizetésért dolgoztunk. Megbecsülnek, én meg igyekszem szolgálni ezt a csapatot, amíg az erőm engedi, még annak árán is, hogy az újságírói munkám miatt egyre tolódik néhány könyvem befejezése. De semmiért nem adnám az érzést, amikor Brassóban felülök a vonatra, s mellettem egy fiatalasszony megkérdi: hogy is van azokkal a csontokkal, Zoli bácsi, amelyekről a múltkor írt? Én meg mesélni kezdek, s azt veszem észre, hogy már döcögünk be Szentgyörgyre. Még hallom, hogy le szálláskor a fiatalasszony azt mondja a társának: nemrég láttam Zoli bácsit, egészen normálisnak tűnt, s ne, most

képes szegény egy órán át beszélni valami csontokról...”

Befejezésül: a MÚRE idei díjkiosztó gáláján Ambrus Attila, a *Brassói Lapok* főszerkesztője ekképp laudálta: „Kisgyörgy Zoltán a legmeggyőzőbb cáfolata annak, hogy eltűnt Erdélyből az utolsó polihisztor. Ő ugyanis homo universalis. Számos terület szakértője, avatott ismerője, aki ráadásul be is tudja avatni a laikust a geológia, az őslénytan, a balneológia rejtelmeibe. Megbízható túravezető a borvizek, a várak és kastélyok, a szülőföld, Háromszék tájain.”

Zoli bácsi, szívből gratulálok az elismeréshez, és sok egészséget kívánok munkád folytatásához!

(Elhangzott 2016. november 22-én Baróton, a Gaál Mózes Közművelődési Egyesület díjátadó ünnepségén)

Kisgyörgy Zoltán átveszi az Erdővidék Kultúrájáért Díjat Demeter Lászlótól

Dáné Tibor Kálmán

Nagy Béla méltatása

Nagy Béla. Kép: Essig József

Az embert nem singgel mérik. Hanem emberséggel. Ezen mércén mérve Nagy Béla nagyon nagy ember. Nem híres ember, nem vezéregyéniség, nem hangadó, főleg nem hangoskodó közbeszóló, hanem közösségéért elhivatottan cselekvő ember. Mint magyar, mint erdélyi, mint kolozsvári, mint a kisebbségi kultúránk iránt elkötelezetten érzékeny ember.

Ismeretségünk jóval több, mint fél évszázada, közel hatvan éve kezdődött. Mert telepi gyerek ő is, éppen, mint én. Telep alatt a Házsongárdi temető és a Tordai út ölelésében, az egykori Nagy Gábor Tanya hatalmas gyümölcsösében, a múlt század ötvenes éveiben szerény méretű parcellákra épült néhány tucat kis családi házat értem, valamint az általunk Rétnek nevezett, gyümölcsfákkal körbefogott szabad teret, ahova focizni jártunk. Igaz, mi ritkán játszottunk együtt, hisz mire hátulgombolós lettem, Béla már pantallót viselt, s mire én lettem hosszúnadrágos, az ő generációjához tartozó telepi fiúk már családalapításba kezdtek. Erről a halk szavú nagyobb fiúról akkor csak annyit tudtam, főleg a szüleim nevelő szándékú

„bezzeg” példabeszédein keresztül, hogy nagyon jó tanuló, s a gépészmérnöki egyetemet is kitűnő minősítéssel végezte. A Telep pedig nagy változáson ment át az elmúlt néhány évtizedben, az egykori lakói ugyancsak kicserélődtek, mondanom sem kell, hogy nem a magyarság javára, de Béla hűséges maradt. A kis családi házukat, amelyben felnőtt, kibővítette, még komfortosabbá tette, a kert végébe pedig felállította a „sufnit”, azaz a műhelyt – mint egykoron nagyon sok telepi háznál, ahol ez egyféle státusszimbólum is volt, jelezve, hogy a ház gazdája a tisztességes mestersége mellett amolyan fűrő-faragó ezermester is. S ennek a műhelynek a létjogosultságát – ha úgy tetszik közösségi kisugárzását – megtapasztalhattam, amikor Béla, mint az EMKE Györkös Mátyi Albert Emlékház programjainak kitaró látogatója, de ugyanakkor lelkes és nélkülözhetetlen önkéntese is, az intézmény számtalan megjavításra szoruló, vagy éppen fejlesztést igénylő gondját-baját ebben a műhelyben oldotta meg.

Számomra Nagy Béla az elmúlt másfél évtizedben vált a gyerekkori jó ismerősből baráttá – ha nem veszed toladásnak részemről ezt a megjegyzést. A közművelődés iránti elkötelezettség hozott minket közelebb egymáshoz. Hisz ez idő alatt Béla csendesesen és nyugalom nélkül, de jelentős személyisége lett a kolozsvári közművelődési életnek. Nemcsak látogatója, de szerényen alakítója is annak. Hadd kajánkodjak egy kicsit: talán jót tett neki a nyugdíjazás, hisz úgy látom, életének ebben a státusában az addig lappangó sokoldalúsága kinyílt, kiteljesedett. Először, mint a kultúra iránt érdeklődő nyugdíjas értelmiségi jelent meg évekkor ezelőtt a Györkös Mátyi Albert Emlékház, a Kolozsvár Társaság, az Evangélikus Egyház Reményik Sándor Galériája, a Minerva Kulturális Egyesület, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság, a Stars Galéria, és sorolhatnám még, hogy hány meg hány közművelődési intézményünk rendezvényén. Később, mint már szoltam róla, remek műszaki érzékét kamatoztatva, nélkülözhetetlen

önkéntese lett a Györkös Emlékháznak, s tudom, hogy e remek közművelődési színtérnek, ahol most vagyunk, a Stars Galéria létrehozásában és jelenlegi működtetésében is jelentős szerepet vállalt és vállal. Aztán próbára tette a képzőművészet iránti érzékenységét is. Az elmúlt esztendőben a kalotaszegi Bokréta Kulturális Egyesület által évente szervezett zsoboki faragó táborban tanulta meg, hogyan lehet vésővel csodálatos népi mintákat bodorítani egy szál deszkára, vagy ugyancsak zsobokon, de már a Képzőművészeti Alkotótáborban fejlesztette tovább a linómetszet készítésének fortélyait. 2005-től fafaragásaival jelen van a Bokréta Kulturális Egyesület által szervezett közös kiállításokon, például 2005-ben a kolozsvári Evangélikus Egyház Reményik Sándor Pincegalériájában, vagy 2014-ben a Minerva Kulturális Egyesület által szervezett kalotaszegi tárlaton. 2015-ben már a zsoboki Képzőművészeti Alkotótábor tárlatán láthatjuk linómetszeteit, grafikáit, és most itt a Stars Pincegaléria ma este megnyíló közös képzőművészeti kiállításán. Az újságolvasó kolozsváriak pedig gyakran találkozhattak Nagy Béla nevével a lap hasábjain, de immár mint helytörténésszel. Csak néhányat említek az írásai közül: a *Fizetek, Főúrliban* a legendás kolozsvári főpincér és szállodatulajdonos, Nagy Gábor életútját dolgozta fel. Igen, arról a Nagy Gáborról szól ez az írás, akinek az egykori Tanyáján jött létre a Telep, közös gyerekkorunk egykori színtere. Vagy a főtéri Mátyás-szoborcsoportról szóló írása, melynek címe *A leleplezéstől az átadásig*. De megírta a központi Szamos-híd négy sarkán álló csodálatos épületek történetét is *Kolozsvári paloták a Szamos-hídon innen és túl* címmel. *Nemzeti szalon a kolozsvári redutban* címmel pedig az egykor polgáriasodó városnak egy érdekes életképét elevenítette fel. Aztán írt és előadást is tartott a Györkös Mátyi Albert Emlékházban a múlt század fordulóján élt, és Kolozsváron alkotott örmény származású íróról, Pettei Istvánról.

Nagy Béla helytörténeti bűvárkodásainak talán legizgalmasabb ered-

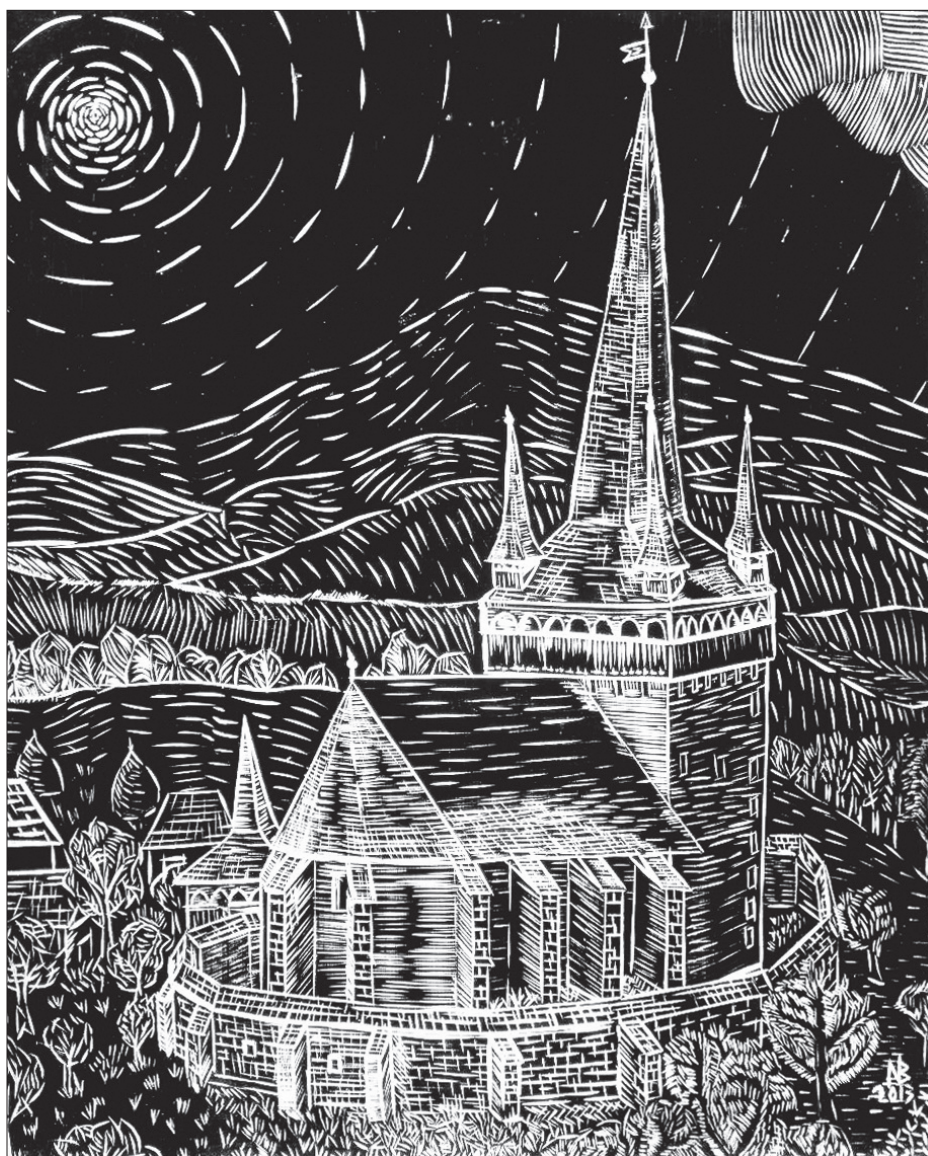
ményei a nagy erdélyi költőóriásunk, Reményik Sándor felmenőinek kutatásához kötődik. Az imént elhangzott *Dobsinától Kolozsvárig* című előadása is ezt igazolja. De szeretném felhívni a figyelmet Nagy Béla *Szabadság* napilapunkban megjelent egyik írására is, melynek címe *Kolozsvár első okleveles építészmeérnöke: Reményik Károly*. A nagy költőnek méltánytalanul elfeledett mérnök édesapjáról szól ez a tanulmány, aki a boldog békeidőkben, a 19–20. századok fordulóján jelentősen hozzájárult az egyre jobban polgárisodó városunk építészeti arculatának a kialakításához.

Nagy Béla képzőművészeti alkotásai is gyakran a Reményik-kultuszról ihletődnek. Például a költő fába faragott képmásának plakettje, vagy az egykori Donát úti Reményik-villa tornyos épületéről, illetve a költő *A torony* című verséből inspirálódott linómetszetek.

A Reményik Sándor Művészstúdió Alapítvány és az EMKE Reményik Sándor Díja az idén is méltó helyre került. Hisz Nagy Béla az alapítvány megalakulása óta lelkes támogatója ennek az egyre jelentősebb kolozsvári kulturális intézménynek. Nemcsak a kiállításra kerülő képzőművészeti

alkotásaival, de jó műszaki érzékének köszönhetően az alapítványnak helyet adó pincegaléria létrehozásában és működtetésében is felbecsülhetetlen értékű munkát végez. Miközben elkötelezett kutatója a kincses városunkban valamikor élt nagy költőnek, Reményik Sándor szellemi örökségének. Megtiszteltetés számomra, hogy amikor most a díjat átveszed, én méltathatom nagyon értékes közművelődési munkásságodat. Gratulálok a kitüntetéshez!

(Elhangzott 2016 november 25-én a kolozsvári Stars Galériában)

Nagy Béla: A magyarvalkói erődtemplom

Kallós Zoltán Múzeum és Népművészeti központ